

**KIVANÇ NALÇA’NIN “BÜYÜ-DÜĞÜM” ADLI
OYUNUNDAKİ
“İHTİYAR KIZ” ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ**

SARA MERİÇ CINBARCI

TEMMUZ 2006

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**KIVANÇ NALÇA'NIN "BÜYÜ-DÜĞÜM" ADLI
OYUNUNDAKİ
"İHTİYAR KIZ" ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ**

Sara Meriç Cınbarcı

S.B.E. İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programında Hazırlanan
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Kerem KARABOĞA

TEMMUZ 2006

BAHCESEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Yrd. Doç. Dr. İpek ALTINBAŞAK
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programından mezun olması için gereken tüm koşulları ve istekleri yerine getirdiğini onaylıyorum.

Yrd. Doç. Dr. Melih Zafer ARICAN
İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Program Koordinatörü

Bu tez okunup nitelik ve içerik açısından tümüyle yeterli olup İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı için uygun olduğu onaylanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Kerem KARABOĞA
Tez Yöneticisi

Tez İnceleme Komitesi

İmza

Yrd. Doç. Dr. Kerem KARABOĞA

Yrd. Doç. Dr. Yavuz PEKMAN

Yrd. Doç. Dr. Erol İPEKLİ

İÇİNDEKİLER

Önsöz	i
Özet	ii
Abstract	iii
GİRİŞ	1
1-METİN ÇÖZÜMLEMESİ	3
1.1 Oyunun Genel Çözümlemesi	3
1.1.1.İhtiyar Kız	3
1.1.2.Genç Kadın	13
1.1.3.Sigortacı	17
1.2 Oyuna Dair Yorumlar	19
2-SÜREÇ ANALİZİ	25
2.1 Süreç Çalışma ve Değerlendirmeleri	25
2.2 Rol Çalışma Süreci	32
2.2.1.Tablo	32
2.2.2.Tablo	37
2.2.3.Tablo	42
2.2.4.Tablo	49
3-SONUÇ	51
4- EK	54
KAYNAKÇA.....	55

ÖZET

KIVANÇ NALÇA'NIN “BÜYÜ-DÜĞÜM” ADLI OYUNUNDAKİ “İHTİYAR KIZ” ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ

Cınbarcı, Sara Meriç

İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı

Tez Yöneticisi: Yrd.Doç.Dr.Kerem Karaboğa

Temmuz 2006, 55 sayfa

İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı'nda eğitim gören Sara Meriç Cınbarcı ve iki arkadaşı tarafından Kıvanç Nalça'nın yazmış olduğu Büyü Düğüm adlı oyun seçilerek ele alınmıştır. Eğitimin geribildiriminin performans biçiminde sunulabilmesi için oyun metnine ilişkin değerlendirmeler, oyunun genel çözümlemesi, rol analizi ve oyuna dair yorumları içeren dramaturji çalışmaları, metin çözümlemesi, oyunun tüm tablolarının rejileri ve hazırlık çalışmaları esnasında karşılaşılan sorunların ve yaşantıların ayrıntılarının yer aldığı süreç analizi ele alınmıştır. İnceleme, süreç ve sonuçlar takip eden bölümlerde detaylı olarak sunulmaya çalışılmıştır. Söz konusu performans seyirciye açık bir performans olmayıp, bu tez çalışmasına temel teşkil etmek üzere tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Büyü Düğüm, Metin Çözümlemesi, Psikodrama, Süreç Analizi, Dramaturji

ABSTRACT

THE PREPARING PROCESS FOR THE CHARACTER “OLD GIRL” IN “BÜYÜ DÜĞÜM” WRITTEN BY KIVANÇ NALÇA

Cınbarcı, Sara Meriç

The Progressive Acting Master’s Program

Supervisor: Yrd.Doç.Dr.Kerem Karaboğa

July 2006, 55 pages

The game named “Büyü Düğüm” written by Kıvanç Nalça, has been choosen and considered from all points of view by Sara Meriç Cınbarcı and two colleagues who have received training in Progressive Acting Master’s Program. In order to present the feedback of the education as performance; the process analysis has been taken the matter in hand containing evaluations relating to the text, general analysis of the game, role analysis and dramaturgy studies that includes the interpretations relating to the game, text analysis, stage managements of all the tables of the game, and the details of experiences and difficulties that have been met during preparation studies. The studies, the process and the results have been tried to be presented as detailed. The mentioned performance is not open for audience but it has been projected to serve as a basis for this thesis.

Key words: Büyü Düğüm, The Text Analysis, Psycho Drama, The Process Analysis, Dramaturgy

ÖNSÖZ

2004 yılının Ekim ayında başlayan İleri Oyunculuk Yüksek Lisans programı süresince tiyatro sanatı ve oyunculuk konusunda hepimize sınırsız katkıları bulunan, önümüzde çok özgün bir dünyanın kapılarını açıp bizlere çok farklı bakış açıları kazandıran, her biri kendi alanında gerçek birer sanatçı, gerçek birer öğretmen ve örnek alınacak kişiler olan, bizleri eğiten çok değerli hocalarım Sayın Haluk BİLGİNER'e, Sayın Demet AKBAĞ'a, Sayın Ezel AKAY'a, Sayın Ayşe LEBRİZ'e,

Bu programın temel taşlarını oluşturan; düşün, sanat ve tiyatro açısından teorik dünyadan tuttuğu ışıkla bilincimizi aydınlatan değerli hocam Doç.Dr.Çetin SARIKARTAL'a,

Sabırlı ve desteğini esirgemeyen yaklaşımlarıyla Tez Danışmanı Sayın Yrd.Doç.Dr.Kerem KARABOĞA'ya,

Değerli rol arkadaşlarım Şebnem DÖNMEZ ve Mine TUGAY'a,

Tüm İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı öğrencisi arkadaşlarıma

sonsuz teşekkür ve minnetlerimi;

Eşim ve kızıma ayrıca gönül dolusu teşekkürlerimi

Sunarım.

Sara Meriç CINBARCI

GİRİŞ

Kıvanç Nalça'nın yazmış olduğu Büyü Düğüm adlı oyunun performans olarak hazırlanmasına karar verilmiş aşamasından başlayarak geçirilmiş olan tüm aşamalar ve en sonunda performansın gerçekleştirilmesi bu tez çalışmasının ana konusunu oluşturmaktadır.

Oyun oynamak, kendini oyunlarla ifade etmek, hiçbir entelektüel donanıma gerek olmaksızın bir insanın doğasında var olan niteliklerdir. Tiyatronun, oyun oynama ve eğlendirme unsurları hem seyirci hem de tiyatro ile uğraşanlar tarafından çok iyi bilinmektedir. Bunların yanı sıra oyun oynamanın bir de "iyileştirici" etkileri vardır. Bunu psikoloji bilimi "psikodrama" terimi ile ifade etmektedir. Tamamen bir terapi ve sağaltım yöntemi olarak kullanılmaktadır. Büyü Düğüm, psikodramayı kendilerine eğlenme ve iyileşme/iyileştirme yöntemi olarak seçmiş iki kadının oyunudur. Araya sigortacı gibi dramatik çelişki yaratan bir unsur girse bile, aslında iki kadının oyunudur. Kişisel sorunların suya sabuna dokunmamaya çalışılarak yüzeysel ve temiz bir şekilde çözülmeye, iletişimin günlük, kabul edilebilir yüzeysel konuşmalarla sağlanmaya çalışıldığı bir çağda, sıradan insanın sadece kendisi için "oyun oynamaya" ve "oyunlarla kendisini ve sorunlarını ifade etmeye" çalışması bir farklılıktır. Kıvanç Nalça'nın oyun kişilerinin temel sorunlarının dışındaki kişisel derinlikleri ile ilgilenmemiş olmasının, sorunların netliğinin yitirilmemesi açısından faydalı bir yönelim olduğu kanısındayım. Son derece sıradan iki kadının sıra dışı bir yöntem bulmaları ve uygulamaları etkileyicidir. Oyunun performans haline getirilebilmesine ilişkin yapılan tüm çalışmalarda ulaşılan sonuç "keşke günümüz insanı gerçekten de kendini oyunlarla ifade edebilmeyi" bir davranış biçimi olarak edinebilse düşüncesidir. Ancak böyle bir davranış biçimi edinebilmek bir yandan kendini tanımaya hazır olmayı, bir yandan da bu cesareti gösterebilmeyi gerektirir.

Metin Çalışması aşamasında özellikle iki kadının birbirleri ile ilişkileri ve kişiliklerini bu kadar etkileyen geçmişlerinin ne olduğu üzerinde durulmuştur. İlişkinin niteliği, oyunun yöneliminde önemli bir unsurdur. Bir diğer önemli unsur ise, geçmişlerinden dolayı inzivaya çekilecek kadar psikolojik hasar gören oyun

kişilerinin kendilerini var ediş biçimleridir. Yazılı metinde iki kadının arasındaki diyaloglar, bu iki kadının birbirlerine katlanmak zorunda kaldığına dair bir önveri sunmaktadır. Ancak hiçbir yönlendirme olmaksızın birbirleriyle oyun oynamaya, drama yapmaya başlayabilmek, birbirine katlanmak zorunda kalmaktan daha öte bir ilişki biçimini gerektirmektedir. Karşısındakinin temel problemini anlamayı ve bu problemi çözebilmek için gerekli diyalogları bulabilmeyi, dramatize edebilmeyi gerektirir. Bu çaba hem zekaya, hem sevgiye hem de karşılıklı güvene ihtiyaç duyar. Yani zeki, birbirini seven ve birbirine güvenen iki kadının birbirleri için gösterdikleri çabanın traji komik öyküsüdür Büyü Düğüm.

Takip eden bölümlerde, çalışma üç açıdan ele alınmıştır; Metin Çözümlemesi, Süreç Analizi ve Sonuç. Oyun kahramanlarının özgeçmişleri, oyunun genel çözümlemesi, oyuna dair yorumlar ve genel olarak olay örgüsüne ilişkin detaylı dramaturjik incelemeler Metin Çözümlemesi içerisinde yer almaktadır. Diğer iki rol arkadaşı ile birlikte oyunun performans haline getirilmesine için yaşanan süreçte “İhtiyar Kız” karakterini canlandırmak için kullanılan yöntemler, bu süreçte karşılaşılan zorluklar, zorlukların aşılması için bulunan yeni yollar, sonrası için öneriler, oyunun bütün tablolarının ayrı ayrı ele alınarak “İhtiyar Kız” karakterinin her bir replik bazında rejisinin çıkarılması Süreç Analizi içerisinde yer almaktadır. Sonuç Bölümünde ise oyun hazırlıklarına başlangıç aşaması ile performansın jüri önünde sahnelenmesine kadar geçen süreye ilişkin dramaturji, süreç çalışmaları, genel düşünce ve ulaşılan sonuçların bir değerlendirmesi yer almaktadır. Söz konusu bölümde, hem bu tez çalışmasının konusu olarak hem de performans olarak Büyü Düğüm oyununun neden seçildiği; böyle bir oyunu oynamanın oyunculara, seyretmenin seyircilere neler kazandırabileceği, karşılaşılan zorlukların nasıl aşılabildiği ve daha iyiye ulaşabilmek için nelere ihtiyaç duyulduğu açıklanmaya çalışılmıştır..

1 - METİN ÇÖZÜMLEMESİ

Büyü-Düğüm, yazar tarafından da dramaturgi açısından da bir bekleme-psikodrama ve birbirini sağaltma oyunu olarak ele alınmıştır. Öz olarak oyunun yazılış biçimi de bu yönde ipuçları vermektedir. Tüm olay örgüsü, günümüz İstanbul’unda eski ahşap bir evde, oyun içerisindeki ipuçlarından teyze-yeğen oldukları anlaşılan iki kadın arasında geçmektedir.

1.1 OYUNUN GENEL ÇÖZÜMLEMESİ

Aşağıdaki bölümde oyunun her iki kahramanı ve sigortacı ayrı ayrı ele alınarak analiz edilmiştir. Ancak analizde ağırlık özellikle oynadığım “İhtiyar Kız” rolüne verilmiştir.

1.1.1.İhtiyar Kız

İhtiyar kız belki de var olabilmek için sürekli konuşmaktadır. Genç Kadının dinlediği zamanlarda Genç Kadına, Genç Kadın dinlemiyorsa hayali dinleyicilere/seyircilere hitaben durmaksızın konuşur. Kendisini dinlemediğini fark ettiğinde de Genç Kadının ilgisini sözleri ve hareketleriyle çekmeye çalışmaktadır;

Bir kısmı saçma sapan da olsa sürekli olarak konuşması, neredeyse hiç susmaması sebebiyle, bütün bu konuşmaların arasından kendisine ve geçmişine ilişkin ipuçları vermektedir. Bu ipuçları, İhtiyar Kız’ı Genç Kadına göre daha somut, daha anlaşılır kılmaktadır. İhtiyar Kız’a ilişkin aşağıda yer alan bölümde ve çalışmanın tamamında yer alan parantez içerisinde yer alan altı çizili bölümler, ait olduğu

repliğın oyuncu yani benim tarafımdan hangi altmetin ile oynandığını belirtmektedir:

1. İhtiyar Kız Genç Kadının annesinin ablasıdır yani teyzesidir. Genç Kadın İhtiyar Kız'a "teyze" diye hitap etmektedir.İhtiyar Kız ilk çocuktur. Tüm konuşmalarında sürekli olarak üzerinde bir lanet bulunduğundan bahsetmektedir. Üzerindeki lanetin, annesiyle babasının gerdek gecesinde babasının hiç düşünmeden pencereden fırlatıp attığı büyüden kaynaklandığına dair inancını anlatırken durumunu;

"..İlk çocuğın kaderi bu...yalnız kız kısmına tutar bu büyü...(s.94)",*

sözleriyle açıklamaktadır. Metin İhtiyar Kız'ın yaşına ilişkin bir ipucu vermemektedir. Yaşı tam olarak belli olmamasına karşın İhtiyar Kız'ın hala bir "kısmet" bekleyebilmesi, en azından kendisini "evlenebilecek, istenmeye gelinebilecek kadar genç" saydığıının bir işaretidir. Büyük ihtimalle elliye yakın bir yaştaadır.

2. İhtiyar Kız hayatı boyunca evlenememiş, bir türlü "kısmet"i çıkmamıştır;

"...Onlar için hava hoş...Ben çekiyorum cezasını..İlk çocuğın kaderi bu...Kısmet bağlayan büyüü!...(s.94)",

"Demek beni istemeye gelenleri karşı apartmana gönderiyorsun! Annen gibisin sende! Ömür boyu bir kız kurusu olarak çürüyüp kalmamı istiyorsunuz hepimiz!...(s.99)",

"...Kısmetim er kişinin suretine...(s.100)",

"...Vallahi bir yudum su için kızlığımu isteseler verirdim...(s.107)"

3. Oysa ki hep kısmetini beklemektedir;

“Beklemiyorsun ki...İzin vermiyorsun ki O’nu görmeme!...(s.92)”,

“...İlk çocuğun kaderi bu...Kısmet bağlayan büyüü...(s.94)”,

*: Sergilediğimiz “Büyü Düğüm” adlı oyun metninden yapılan alıntılar, sadece sayfa numarasıyla belirtilmiştir. Sergileme için şu metinden yararlanılmıştır: Kıvanç Nalça, "Toplu Oyunları 1", "Mitos Boyut Yayınevi", "İstanbul", "2004"

“...Kahve pişirmek gerek...Görücüye de çay ikram edilmez ki...(s.98)”,

“Yine kovdun değil mi onları? (s.98)”,

“Demek beni istemeye gelenleri karşı apartmana gönderiyorsun! Annen gibisin sen de! Ömür boyu bir kız kurusu olarak çürüyüp kalmamı istiyorsunuz hepiniz!...(s.99)”,

“...Hatun kişi rüyasında mutlaka kısmeti olan er kişiyi görür...(s.109)”,

“...Bu sefer de karşı apartmana gönderirsen, bir daha yüzüme bakma benim! (s.111)”

4. Hayatta hayran olduğu tek erkek babasıdır;

“...Sen de evlenip çoluk çocuk sahibi olacaksın da ben de göreceğim...Nerede?...O baban olacak adam yüzünden hep! Ben öyle adama erkek mi derim? Pısrık!...Babam öyle miydi ya?...(s.93)”,

“Dalyan gibi adamdı...Takım elbise giyermiş hep...Grand tuvalet...Başında siyah fötr şapka...Sinek kaydı tıraşlı...Ayakkabıları hep boyalı, cilalı...Pasparklak...Ayna gibi (hem yakışıklı hem de bakımlı şimdikiler gibi değil)...Koltuğunun altında da bir ‘Cumhuriyet’ (eh böyle bir adam da ancak Cumhuriyet okuyabilir. O’na da bu gazete yakışır. Yani hem yakışıklı, hem akıllı-kültürlü. Bir tür üstün insan)...(s.93)”,

“Hep anlatırdı zavallı annem, az zampara değilmiş, az çektirmemiş O’na (Bu kadar mükemmel bir erkek tabii ki çapkın olacak canım. Annem de böyle mükemmel bir erkeği idare etmeyi bilememiş demek ki.) (s.93)”,

“Annemi aldığında bir Çerkez kızıyla nişanlıymış..Kırkına kadar kaç nişan bozduğunu var sen hesap et artık...(s.93-94)”,

“...Görmüş geçirmiş adam, eski toprak ne de olsa...(s.94),

“Oğlun olacak senin! Gözleri de dedeninkiler gibi bal rengi olacak! (s.96)”,

“...Ah rahmetli babacığım...Hayatta olsa ne de güzel hayra yorardı rüyamı...Eee...Ne de olsa görmüş geçirmiş adam...(s.108)”

5. Ne olursa olsun gelsin diye beklediği kısmeti sandığı ve hemen kabullenmeye hazır olduğu sigortacıyı bile babasıyla kıyaslayarak kıymetlendirir;

“Babama benziyor O. Babam bilirdi böyle şeyleri...(s.117)”

ya da eleştirir;

“Cuma namazına gitmiş olmasın? Babam camiye adımını atmazdı (s.106)”

6. Oysa bu mükemmel erkek, kendisine bu kadar hayran kızına en büyük kötülüğü yapmış, kısmetinin kapanmasına sebep olan bir laneti kızının başına sarmıştır. Hem de annesiyle evlendiği günün gecesi, gerdek gecesi;

“...Gerdek gecesi, çarşafın üzerinde bir kuzu iškembesi bulmasın mı?...Hemen anlamış...’Çerkes büyüü bu’ demiş...Babam gibi adama gerdek gecesi ne der böyle şeyler? Tutmuş, fırlatmış atmış acem büyüünü camdan dışarı...Çarpılırım falan diye de korkmuyor adam...Onlar için hava hoş...Ben çekiyorum cezasını...(s.94)”,

“...Babam gerdek gecesinde fırlatıp atmasaydı o papaz büyüünü camdan...(s.96-97)”

7. Bu öyle bir büyüdür ki, laneti daha anne ve babasının gerdek gecesinde gelmiş henüz ana rahmine bile düşmediği halde kendi bahtına çöreklenmiştir ve ne yaparsa yapsın bir türlü gitmemektedir;

“...İlk çocuğun kaderi bu...Yalnız kız kısmına tutar bu büyü...(s.94)”,

“...Uykusunu ayıklığa, gününü düşe döndürür gül gibi kızların. Ah benim kara yazım...(s.95)”

“...Bu böyle olmayacak...tuzlu kurabiye yemekten de gına geldi artık (s.108)”,

“Görüyor musun bendeki kısmeti?...O mendebur büyü yüzünden hep! (s.109)”,

“Düşkıran, kısmet bağlayan büyüü!...(s.109)”,

“Bu büyüü bozmam gerek...(s.109)”,

“...Artık güvence altındayız. Bir de büyüü bozduk mu...(s.117)”

“...Büyücüler hiç ağlar mı? Bu bizim kara yazımız!...(s.118)”

8. Büyünün ne büyüü olduğu da çok önemlidir. Aksi takdirde büyüü bozmak mümkün olmayabilir. Belki de bugüne kadar bozulamamış olması, ne büyüü olduğunun tam hatırlanamamasından kaynaklanmaktadır. Oysa büyüün ne büyüü olduğundan bir emin olunabilse, belki de her şey yoluna girecektir. Bu sebeple İhtiyar Kız büyüün ne büyüü olduğu konusunu çok önemsemektedir. Ama bir türlü net olarak hatırlayamaz ve takıntılı bir şekilde hatırlamaya çalışır;

“...Hiç düşünmeden; ‘Çerkes büyüü bu’ demiş...Yoksa, ‘Acem büyüü mü demişti?..Babam...tutmuş, fırlatmış, atmış Acem büyüünü camdan dışarı...Belki de papaz büyüüydü...(s.94)”,

“...Babam gerdek gecesinde fırlatıp atmasaydı o papaz büyüünü camdan...Yoksa Acem büyüü müydü?...(s.96-97)”

9. İhtiyar Kız'ın erkeklere ilişkin değerlendirmeleri saplantılı bir yorum içermektedir;

"...O baban olacak adam yüzünden hep! Ben öyle adama erkek mi derim? Pısrık! Akşam işten geliyor yorgun argın...karısı olacak o annen de yemek diye, zeytin, peynir, reçel çıkarıyor...İki bardak ta çay...O da imamın abdest suyu gibi...Adam da gıkını çıkarmıyor...Babam öyle miydi ya?...(s.92-93)",

"Bütün erkekler sigara içer (s.112)",

"Cuma namazını da, cenaze namazını da erkekler kılar (s.116)",

"Birinin gelip beni öpmesi gerek, anlamıyor musun? Prens gelip beni öpmeli ki...Uyanabileyim...Beklediğime değmeli...(s.121)"

10. Başına çöreklenip kalan kısmetsizliğinden sadece babasını değil kız kardeşini de sorumlu tutmaktadır;

"Beklemiyorsun ki...İzin vermiyorsun ki O'nu görmeme! Sen de tıpkı annen gibisin...(s.92)",

"Sıra bende!..Annenin yüzünden yıllarca bekledim...Babamın da...(s.96)",

"Annen de hep bohçacı derdi sorduğumda...O da karşı komşuya gönderirdi hep gelenleri...(s.99)"

11. Annesinin ise kendisi üzerinde fazla bir etkisi yokmuş gibi davranmaktadır. Hatta adeta annesine acımaktadır. O'nun söz konusu lanetle ilgili hiçbir kabahati yoktur görünüşe göre. Lanetin gelip yerleşmesine sebep olacak günahı işlemiş yani yatakta bulduğu büyüyü pencereden fırlatıp atmış olan baba, kızına yaptığı bu kötülüğe rağmen sürekli olarak hatırlanmakta ve anılmaktadır. Oysa anne sadece korunmaya muhtaç zavallı bir küçük kızdır;

“...Annem üçüncü karıstıymış O’nun...Evlendiklerinde babam kırk, annem on beşindeymiş...(s.93)”,

“Hep anlatırdı zavallı annem, az zampara değilmiş, az çektirmemiş O’na...(s.93),

“...Annemi aldığımda bir Çerkez kızıyla nişanlıymış...Kırkına kadar kaç nişan bozduğunu var sen hesap et artık...(s.93-94)

“...Annem korkmuş tabi...(s.94)”,

“...O zaman...on beşinde çıtır çıtır kız annem...(s.94)”,

“...Annenin yüzünden yıllarca bekledim...Babamın da...Ama annem suçsuz...O’nun hiç suçu yok. Babam gerdek gecesi fırlatıp atmasaydı o papaz büyüünü camdan...(s.96-97)”

12. Yeğeniyle birlikte aynı ev içerisinde devam ettirdiği ilişki görünüşte zoraki, istemeden devam ettirilmekte imiş gibi görünse de;

“Yine mi sen? Bana bunu yapmamı kaç kere söyledim sana! (s.92)”,

“...Bütün gün yeyip içip kımıldamadan oturuyorsun şu koltukta!...Baksana fıçı gibi oldun bu yaşta...(s.92)”,

“...Sen de tıpkı annen gibisin...(s.92)”,

“Kopyasısın O’nun...Sen de O’nun gibi erken öleceksin...(s.92)”,

“...Sen de evlenip çocuk sahibi olacaksın da ben göreceğim...(s.92)”,

“Ne okuyorsun sen yine? (s.95)”,

“Sus terbiyesizlik etme...Büyüklerle karışılmaz öyle, olur olmaz...(s.95)”,

“Hep kendini düşünürsün, annen gibi...(s.96)”,

“...Geldiler diyorum sana! Duymuyor musun?...Ayıp değil mi bu kadar bekletmek?... (s.97)”,

“Kimi beklediğimi eşek gibi biliyorsun! (s.99)”,

“...Yine kesin sen uyandırmışsındır beni, annen gibi...(s.108)”,

Aslında yaşam içerisinde ayakta durabilmek için birbirinden destek alan, birbirlerini iyileştirmeye çalışan bir ilişkidir;

“Neredeyse altı aydır kapı dışarı çıkmadın...(s.95)”

“Oğlun olacak senin...(s.96)”

“Bu büyüü bozmam gerek...Sen de bana yardım edeceksin...(s.109)”

“Dünü unut! Günleri saymadığım için böyle gencim ben...(s.109)”

Genç Kadın aslında İhtiyar Kız’ın sahip olmak istediği bedendir. Kendi giderek yaşlanmakta oluşunu kabul etmemekte direnmektedir. Bir yandan yeğenin gençliğine olan hasetini ortaya koyarken;

“...Bütün gün yeyip içip kııldamadan oturuyorsun şu koltukta!...Baksana fiçı gibi oldun bu yaşta...(s.92)”,

“...Bak alınma sözlerimden, ama vallahi ayıptır söylemesi, fiçı gibi oldun. Nasıl şişmanlamak bu böyle. Hem kalıplısın, kemiklerin iri...Annen gibi olacaksın böyle giderse...(s.108)

Öte yandan ‘kısmetini bekleyen kız’ edasını kaybetmemeye çalışmakta, bir gün mutlaka kavuşacağı kısmetini bir genç kız gibi umutla beklemektedir. Hatta tuzlu kurabiyeler yiyip hiç su içmeden, rüyasında mutlaka kendisine su verecek olan kısmetini görebilmek için tılsımlı dualar okuyarak istiareye yatmaktadır;

“...Uhruç ya suhrubat...Kısmetim er kişinin suretine...(s.100)”,

Ancak kısmetin gelmesi ya da görülebilmesine bunlar da yetmez. O zaman da başka başka fallara büyülere ümit bağlar;

“...Bu böyle olmayacak. Başka bir şey denemek gerek...Hem tuzlu kurabiye yemekten de gına geldi artık...(s.108)”

“...Cafer-i Sadık’ın Risale-i Falname’sinde daha ne fallar var...Dokuz gece...Saat dokuzda...dokuz yıldız sayıp...hiç kimse ile konuşmadan yatılır...Hatun kişi, rüyasında mutlaka kısmeti olan er kişiyi görür...(s.109)”

13. Oysa İhtiyar Kız’ın geçmişinde bir trajedi yatmaktadır. Onca hayran olduğu, unutamadığı, takıntılı bir biçimde anlata anlata bitiremediği babası aslında kendi öz babası değildir. Çünkü *“on beşinde çıtır çıtır bir kız”* olan (s.94), kocasının *“az çektimediği zavalli”* annesi (s.93) aslında evlendiği gece başka bir erkekten hamile olarak kocasıyla gerdeğe girmiştir. İhtiyar Kız’ın başına lanetin çöreklenmesine, kısmetinin kapanıp ta evde kalmasına sebep olduğu, babanın eski nişanlısının gerdek yatağına koyduğu farz edilen meşhur büyü ise, aslında bekaretini kaybettiği ve hamile kaldığı anlaşılmasın diye annesinin yaptığı *“göz boyama”* büyüdür (s.120). Fal-büyü işlerinden çok iyi anlayan baba,

“Babam kırmış saati, açmış bakmış...Hemen anlamış...Eeee...Görmüş geçirmiş adam, eski toprak ne de olsa...Hiç düşünmeden;”Çerkes büyüü bu” demiş...(s.94)”

“...Ah rahmetli babacığım...Nur içinde yatsın...Hayatta olsaydı ne de güzel hayra yorardı rüyamı...Eeee...Ne de olsa görmüş geçirmiş adam...(s.108)”

büyünün ne için yapıldığını görür görmez anlamıştır;

“...Bununla mı uyutacaktın beni? Bu “Gözbağlayan Gavur Büyüsü”yle mi?...Demek bu büyüyle gözüm bağlanacak, senin ne mal olduğunu anlamayacaktım ha? Kendimi piçinin babası sanıp, boynuzluya çıkaracaktım adımı?...Bu gavur büyüüyle olmayan namusunu kurtaracaktın...(s.120)”

14. Baba yıllarca savaş meydanlarında sürüklenmiş:

“...Sen kalk İstiklal Harbinden gazi mertebesiyle sağ salim dön...İki yıl da esir düş Kırgız Dağında...Açlığa, işkenceye, zulme diren...(s.93)”

Savaşta geçirilen yıllarda birkaç kez nişanlanmış, iki kez evlenmiş, ancak büyük ihtimalle uzun süre savaş alanlarından geri dönememesi nedeniyle nişanları ve evlilikleri bozulmuş;

“...Annem üçüncü karısıymış O’nun...(s.93)”,

“...Annemi aldığımda bir Çerkez kızıyla nişanlıymış...(s.93)”,

“...Kırkına kadar kaç nişan bozduğunu var sen hesap et artık...(s.93-94)”

Nihayet kırk yaşında üçüncü kez evlenmeye karar vermiş ama muhtemelen bakire kız almak isteğiyle kendinden oldukça küçük yaşta bir kızla evlenmiş;

“...Evlendiklerinde babam kırkında, annem on beşindeymiş...(s.93)”

Oysa evlendiği kızın bakire olmadığı gibi bir de üstüne hamile olduğunu gerdek gecesi yatakta bulduğu göz bağlayan büyüünden anlamıştır;

“...On beşinde kız alalım dedik o da orospu çıktı! Bir de seni düğün dernek yapıp koynumuza soktuk...(s.120)”

“...Kimin altına girdin ulan kaşla göz arasında!...(s.120)”,

“...Bununla mı uyutacaktın beni? Bu “Gözbağlayan Gavur Büyüsü”yle mi?!...Demek bu büyüyle gözüm bağlanacak,...kendimi piçinin babası sanıp, boynuzluya çıkaracaktım adımı? Gavatum ya ben! Bu büyüyle olmayan namusunu kurtaracaktın...(s.120)”

Gerdek gecesi kopan kıyamete rağmen adam bakire çıkmayan hamile karısını sokağa atmamıştır anlaşılır. Hatta küçük anne çocuğunu da doğurmuştur ve baba bu çocuğu nüfusuna da almıştır ama ölene dek evdeki fırtına dinmemiştir;

“Hep anlatırdı zavallı annem, az zampara değilmiş, az çektirmemiş ona...(s.93)”

Ancak yaşamındaki bu trajedi babanın büyük olasılıkla alkole sığınmasına ve erken sayılabilecek bir yaşta ölmesine yol açmıştır. Tıpkı “Atatürk gibi...Atatürk gibi adammış rahmetli...(s.93)”.

“Sen kalk İstiklal Harbinden gazi mertebesiyle sağ salim dön...İki yıl da esir düş Kırgız Dağında...Açlığa, işkenceye, zulme diren...Gel İstanbul’larda sirozdan öl...(s.93)”

İhtiyar Kız’dan sonra doğan kız kardeş, Genç Kadının annesi ve gerçek anlamda ailenin ilk çocuğudur. Ancak baba gibi kız kardeş de “erken” ölmüştür;

“...Sen de tıpkı annen gibisin...Sen de onun gibi erken öleceksin...(s.92)”,

“...Sen kalk İstiklal harbinden gazi mertebesiyle sağ salim dön...Gel İstanbul’larda sirozdan öl...(s.93)”

1.1.2.Genç Kadın

1. Tıpkı İhtiyar Kız’da olduğu gibi Genç Kadının yaşı konusunda da bir ipucu bulunmamaktadır. Ancak teyzenin;

“Neredeyse altı aydır, kapıdan dışarı çıkmadın. Eskiden öyle miydi? Fakülteye diye çıkıp, gece yaruları zor bulurdun evin yolunu..(s.95)”

sözleri, yeğenin/Genç Kadının fakültede öğrenim görecektir yaşlarda olduğuna dair ipucu vermektedir. Demek ki Genç Kadın yirmili yaşlarındadır.

2. Metnin şifreleri Genç Kadın için İhtiyar Kız’a nazaran daha belirsiz bir çerçeveye çizer. Çünkü Genç Kadın küskün bir şekilde teyzesiyle birlikte aynı evde aylardan beri dışarı çıkmadan oturup beklemekte, gerekmedikçe konuşmamakta ve sadece Freud okumaktadır; Freud okumaktadır ki bir çözüm yolu bulabilsin. Yaşamı neden

bu hale geldi? Bulabilmenin iki yolu var o evde; ya fallar büyüler ya da Freud okumak. Genç Kadın bu iki aşırı uç arasında gidip gelmektedir;

İ.K. "Ne okuyorsun sen yine?" (Görüyorum yine okuyorsun. Ne işe yarayacak bilmem ki?)

G.K. "Freud" (Soruyorsun teyzeciğim ama söylesem de anlamayacaksın ki!)

İ.K. "Niye? (Böyle Freud okuyarak falan bu işler çözülmez. Bunun bir büyüsi falı vardır mutlaka, onu bulmak ve yapmak lazım)

G.K. "Beklerken canım sıkılıyor"

İ.K. "Neredeyse altı aydır kapı dışarı çıkmadın..." (Bekleme sen de. Çık gez. Eskiden ne güzel gezer tozardın. Gene gez toz.)

(s.95)

3. Ancak Freud okuyacak bilinçte olmasına rağmen fal-büyü işleri zaman zaman Genç Kadını da etkisine almaktadır;

İ.K. "Oğlun olacak senin! (Sen beni dinle, bak, falına baktım hemen anladım!)..."

G.K. "Nereden anladınız? (İlahi teyze şimdi ne yumurtlayacaksın bakalım?)"

İ.K. Tuz falı bu (Geldin mi dediğime!)"

4. Tüm metin boyunca Genç Kadın ve İhtiyar Kız birbirlerinin konumlarına geçer dururlar. Genç Kadın yetişkin olandır, İhtiyar Kız genç hatta çocuk/çocuksu olan;

G.K. "Eceliniz tuzdan olacak teyzeciğim"

İ.K. "Sen asıl kendine bak! Bütün gün yeyip içip kımıldamadan oturuyorsun şu koltukta!..."

(s.92)

“İ.K.Bana tuzlu kurabiye getir...Su falan da verme sakın...İstesem de verme tamam mı?”

“G.K.Tamam”

(s.99)

5. İhtiyar Kız'ın anne ve babası yani büyük anne ve büyük babasının aksine Genç Kadının anne ve babası belli ki birbirleri ile uyumlu bir karı kocadırlar;

İ.K.”...O baban olacak adam yüziünden hep! Ben öyle adam erkek mi derim? Pısrık! Akşam işten geliyor yorgun argın...karısı olacak o annen de yemek diye, zeytin peynir reçel çıkartıyor...İki bardak ta çay...O da imamın abdest suyu gibi...Adam da gıkını çıkarmıyor...(s.92-93)”

6. Ancak Genç Kadının birlikte olmayı seçtiği erkek duyarsız, sadakatsiz ve cesaretsiz bir erkektir;

“G.K.:Her zamanki gibi aşağılıyorsun beni...herkesin yanında yaptığın gibi (s.102)”,

“G.K.:Benden ayrılır ayrılmaz birlikte olmaya başladığın o kadın memnun ediyor mu seni (s.103)”,

“G.K.:Bir süre sonra ondan da hevesin geçer senin”,

7. İlişkileri devam ederken Genç Kadın hamile kalmış ancak çocuğu aldırma istememiştir. Buna karşılık adam kadını terk edip gitmiştir. Yapılan son konuşmada da Genç Kadın adama karşı hissettiği öfke dolayısıyla hesap soramamış ve ilişki bu şekilde sonuçlanmıştır. Ancak Genç Kadın'ın hamileliği kendi isteği ya da doğal sebeplerle (metin bu konuda ipucu vermemektedir. Metnin dramaturgisinde kadının kazayla çocuğunu düşürdüğü yönünde bir seçim yapılmıştır.) sona erer. İleriki

bölümlerde ayrıca ele alınacak olan Genç Kadın ve eski sevgilisinin dramatize edilmiş hayali diyalogunda, eski sevgili korkak ve konformist kişiliğini ortaya koymaktadır;

“Ne yapmamı bekliyorsun? Korunabilirdin...Zamanında karar verip aldırabilirdin...Evlenebilirdik...(s.104)”,

“...Biz ne düşünürsek düşünelim, neye inanırsak inanalım, içinde yaşadığımız bu toplumun değer yargılarını göz önünde tutmak zorundayız...Sen kadınsın ben erkek...(s.105)”

“Kim bilir nelerle karşılaşacaksın...En yakınlarına bile laf anlatamayacaksın...Ona da yazık edeceksin...Çok acı çekeceksiniz...İkiniz de...(s.106)”

8. Genç Kadın teyzesiyle beraber oturup büyü çözüme ritüelleri yapmaktadır. Zaman zaman teyzesinin tepkisini çekmek pahasına fal ve büyüleri küçümser bir tavır takınsa da;

G.K. “Yine mi o garip fallardan biri?”

İ.K. “Demek garip buluyorsun...küçümsüyorsun...Ama dikkatli ol...Bekleyeni hafife almamalısın...” (s.96)

Kimi zaman büyü bozma ritüellerini bizzat kendisi başlatmaktadır. Ne de olsa beklemek ‘sıkıcı’ bir eylemdir ve ‘Freud’ okuyarak ta zaman geçmez;

“G.K.Nerede kalmıştık?”,

“İ.K. İyi ki hatırlattın az daha unutuyordum...Tam büyüü bozacaktık O geldi...Olsun...artık güvence altındayız. Bir de büyüü bozduk mu...”,

“G.K.Dükkü düğümü de çözecek miyiz?”,

“İ.K. Hepsini” (s.117)

9. Genç Kadın telafi edilemez kaybından doğan boşluğu giderememektedir. Bu boşluk hem manevi hem de fiziksel bir boşluktur. Yaşamındaki boşluk sürekli bekleme halinde kalmasına yol açmıştır. Bir süre öncesine kadar çocuğunun olduğu yerde kalan boşluğa ise bir yastık koyar ve oyunun başından sonuna kadar hamile olmadığı halde evin içerisinde hamileymiş gibi dolaşır.

10. Genç Kadını iyileştirecek olan, ‘hesaplaşmak’tır. Hesaplaşmak ve söylenememiş son sözleri söylemek, bunun etkilerini görmek istemektedir. Teyzeyle oynanan oyun, son hesaplaşmayı yaşatmaya hizmet eder. Söylenememiş hiçbir söz kalmayacaktır. Ayrıca adamın gerçekten kendisini neden bırakıp gittiğini de merak etmektedir;

“Söyle ne söyleyeceksen...Nasıl olsa bitti her şey. O akşam çekip gitmenin nedeni onu yapmamam değil miydi? (s.103)”

Erkeğe git diyebilen kendisi olmak istemektedir. Bu yüzden, gerçek hayatta yapamadığını teyzesiyle oynarken gerçekleştirir;

“İ.K.Seviyorsan, evlenelim...”

“G.K.Lütfen gider misin?...(s.106)”

1.1.3.Sigortacı

Sigortacı oyuna birden girer ve yine aynı hızla çıkar. Yaşı belirgin değildir ancak bu konu oyunun gidişatı ya da dramaturgisi açısından önem taşımamaktadır. Tek amacı vardır, bütün diyalogların gidişatından ‘tesadüfen’ olduğu anlaşılan bu ziyaretin sonunda bir sigorta poliçesi satabilmek. Bunu başarabilmek için ilginç olsun diye kendi hikayesini anlatmaktan bile kaçınmaz;

“...Bu, yani bir sürü imza atmak sıkıcı bir iş. Bu yüzden sizi eğlendirecek bir hikaye anlatmak isterim...(s.114)”

Satar da. İhtiyar Kız her ne olursa olsun bir biçimde ayağına gelen bu kısmeti kaçırmamak için evi sigortalatmayı dahi kabul eder. Ancak sigortacının gözü ne İhtiyar Kız'da ne de Genç Kadın'dadır. Belki de hiçbir kadında gözü yoktur. Çünkü O, hayatta hep kaybeden olmayı ta küçücük bir çocukken kabullenmiştir. Artık tek yapabildiği sigorta satmaktır;

“...Sonra büyüdüm...Başka düğümler de attım, kimse çözemesin diye...Polisiye hikayeler yazdım bir süre...ama çözdü herkes düğümlerimi...Ben de sigarayı bıraktım, sigortacı oldum...(s.115)”

Bir yaz günü ağabeyiyle “düğüm çözmece” oyunu oynamıştır. Oğlunun her zamanki can sıkıntısını geçirmek için annesinin eline tutuşturduğu ip parçasıyla küçük çocuk defalarca düğüm atmış sonra da bu düğümün çözülemeyeceğine inanmıştır. Bu inançla, tüm birikmiş harçlıklarını ortaya sürer ve düğümleri çözemeyeceğine dair ağabeyiyle iddiaya girer;

“‘Ağbi’ dedim...‘Bak bu düğümü kimse çözemez’. Düğümümü aldı baktı, ‘ben çözerim’ dedi. Babam ikimize de harçlık verirdi, ama ben onları hiç harcamazdım. Hepsini biriktirirdim. ‘Çözebilirsen sana bütün paramı veririm’ dedim. ‘Tamam’ dedi...Sonra bir baktım, ağbim benim o çözülmez düğümümü bir çırpıda çözüverdi...(s.115)”

Ağabey düğümlerin hepsini çözer ve parayı alır. Düğümlerin çözüldüğü gün, küçük çocuğun hayatının dönüm noktası olmuştur. O günden sonra neye elini attıysa

başarısız olan çocuk/adam düğüm atma esasına dayalı meslekleri denedikten sonra (Mesela polisiye hikayeler yazmak) başarısızlıktan kurtulamadığını görmüş ve özgüvenini bir daha asla geri kazanamamıştır. Sigarayı bile bırakmıştır. Sigortalar sigara içenleri risk grubunda değerlendiriyor diye sigarayı, kafein dokunuyor diye kahve içmeyi bırakmış ve sigorta pazarlamacılığına başlamıştır.

1.2. OYUNA DAİR YORUMLAR

Oyun Kıvanç Nalça tarafından yazılmıştır. Bu oyun, yazarın üç oyununun daha bulunduğu toplu oyunlar kitabında yer almaktadır. Oyunların hepsinde yazarın genel eğilimleri şöyle sıralanabilir; yazar

- * gerçek ile gerçek üstü arasında gidip gelen bir tarza sahiptir, yer yer oyunlar masalsı bir hal almaktadır,
- * oyunlarında mesaj vermeyi seven ve bu mesajları simgelerle iletmeye çalışan bir tarza sahiptir,
- * oyunlarının sahnelenmesine çok müdahale etmektedir,
- * genellikle kahramanlarının psikolojik derinliklerini oyunun esas malzemesi yapmıştır ve oyunların kahramanları psikolojik olarak hasar görmüş kişilerdir.

Diğer oyunlar incelememiz kapsamında yer almadığı için, yazarla ilgili genellendirmeyi takiben detaylandırmamı sadece “Büyü-Düğüm” üzerinde devam ettireceğim.

1. Büyü-Düğüm yer yer sürrealizme ulaşmasıyla dramaturgisi ve sahnelenmesi kolay olmayan bir oyundur. Yazarın oyuna dair bir hayali, bir sahneleme yöntemi olduğu metnin her satırında anlaşılmaktadır. Işığın nasıl ayarlanacağı ;

“2.Tablo

(Sahnenin ışık değeri ağır ağır düşer. Bir süre tam bir karanlık olur...Sahnenin ışık değeri biraz artar...)”

“GENÇ KADIN (Kendisini aydınlatan lokal ışığın değeri biraz artar..)”

“3.Tablo

(Sahnenin ışık değeri oyunun başındaki gibidir...)”

“4.Tablo

GENÇ KADIN (Replikle eş zamanlı olarak sahne biraz aydınlanır)...

Hangi müziğin nerelerde ne şekilde çalınacağı:

“2.Tablo

(...Burada kısa bir süre klasik kemençeyle çalınan bir müzik duyulur...Klasik kemençenin bir telinin gerilip koparken çıkardığı ses duyulur.

“4.Tablo

(...Burada kısa bir süre klasik kemençeyle çalınan bir müzik duyulur. Klasik kemençenin bir telinin gerilip koparken çıkardığı ses duyulur.

Ne tür bir kostüm ve makyaj kullanılacağı:

“1.Tablo

İHTİYAR KIZ (...Sandıktan bu sefer çiçekli, pembe ve yeşil renkli bir elbise çıkarır. Aceleyle soyunup, beyaz renkli seksi bir iç çamaşırı ile kalır sahnede...Daha sonra sandıktan çıkardığı bir elbiseyi giyer. Ardından çantasından uçuk pembe bir fondöten çıkartıp yüzüne sürmeye başlar...Pembe bir kurdeleyle ağarmış saçlarını bağlar...)”

“3.Tablo

İHTİYAR KIZ (...yine önceki gibi koşarak içerideki odaya girer...Makyaj kutusunu çıkarır, rujla pembeye boyar dudaklarını...Sandıktan çıkardığı elbiseyi giyer...Pembe bir kurdeleyle ağarmış saçlarını bağlar...)

“4.Tablo

(İhtiyar Kız, mutfak kapısından başını ve yüzünü bir duvak gibi örtmek için kullandığı beyaz bezle çıkar,. Diğer odadan da Genç Kadın, başında siyah bir fötr şapkayla sahneye girer...)

Hatta, nasıl hareket edileceği, objelerin nasıl kullanılacağına dair de açıklamalar vardır. Aslında oyun yarı yarıya “parantez-içi” oyunu halindedir. Oyunun yarısını replikler, diğer yarısını da oyunun nasıl oynanacağına dair parantez içleri oluşturmaktadır.

2. Oyunun üç kahramanı da psikolojik olarak hasarlıdır. Geçmişleri ile barışamamış ve tüm yaşamlarını bir türlü hesaplaşılmayan geçmişin gölgesinde şekillendirmişlerdir.

İhtiyar Kız, daha evlendikleri gece gerdek odasına başka bir erkekten hamile olarak giren on beş yaşındaki annesinin piçi olmayı hazmedememiştir. Yaşamı boyunca yeni bir hayat, bir aile kuramamış olmasının sebebini bu olaya yüklemiştir. Ancak bu gerçeği bilmekle kabullenmek aynı şey değildir. Bu sebeple oyun, son sahnesine kadar seyircinin gerdek gecesi trajedisini anlamasına izin vermez. Tüm oyun İhtiyar Kızın kısmetinin kapalı olmasına dair babasını, kız kardeşini hatta yeğenini suçlaması ile devam eder. İhtiyar Kız evlenememektedir çünkü babası gerdek gecesi, muhtemelen kökeni tam olarak hatırlanamayan (Çerkez mi yoksa acem mi?) eski nişanlısı tarafından, nasıl olduğu bilinmez bir şekilde gerdek yatağına konan ne idüğü bilinmez (Çerkez mi acem mi yoksa papaz mı?) büyüü bulmuş, kaldırıp

pencereden fırlatmış atmıştır. İşte o anda babanın doğacak ilk kız çocuğu hayatı boyunca evlenecek kısmet bulamaması için lanetlenmiştir. Yani İhtiyar Kız lanetlenmiştir. Bütün oyun boyunca son tabloya kadar bu çizgi böyle devam eder. Sadece oyunun tek bir yerinde 1.Tabloda İhtiyar Kız artık kısmet bekleme sırasının sadece kendisine ait olduğunu Genç Kadın'a/yeğenine haykırdığı sırada;

“...Sıra bende!...Annenin yüzünden yıllarca bekledim...Babamın da...Ama annem suçsuz...Onun hiç suçu yok...”

derken, anneye dair bir suçlamayı da örtülü bir şekilde dile getirmektedir. Başa gelen en büyük felaket/kısmet bağlanması bir büyüyle gerçekleştiğine göre, çözümü de büyüyü bozmaktır. Böylece İhtiyar Kız bitmek bilmez bir “büyü bozma” sürecine girmiş, yaşamının temel problemini büyü bozma çalışmaları ile perdelemiş, gerçeği kabul edilmesi daha acısız bir yöntemle, kadercilikle, kabul edilebilir bir hale getirmiştir.

Genç Kadın, muhtemelen uzun süre beraber olduğu erkek tarafından, hamile kaldıktan sonra terkedilmiştir. Belli ki, bu ilişki pek de mutlu bir ilişki olmamıştır. Metindeki ipuçlarından, Genç Kadın'ın genç yaşta başladığı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Erkek ilişki boyunca evlenmeyi aklına getirmemiştir. Kadın hamile kaldığında ise çekip gitmeyi tercih etmiştir. Ayrılır ayrılmaz da kendine yeni bir sevgili bulmuştur Erkeğin cinsel bir doyumsuzluk içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Beraberliklerinde kadınları aşağılayan bir ilişki tarzı vardır. Bu cinsel anlamda da bir aşağılamadır. Ayrıca umursamaz ve bencil bir erkektir. Ve çok basit anlamda bir burjuva ahlakı anlayışına sahiptir. Kendisinin çok istediği bir cinsel fantezisini yerine getirmeyen Genç Kadın'a verdiği cevap, bu yönünü belirgin kılmaktadır ;

“Daha önce kim bilir kiminle yemişsin bu boku ki, biliyorsun sevip sevmediğini, öyle değil mi? (s.104)”

Yani Genç Kadın için her anlamda genç yaşta edinilmiş kötü bir deneyim olmuştur bu ilişki. Bitmesinden sonra Genç Kadın bu bitişi de sindirememiştir. Adamın çocuğu aldırmasına ya da doğurmamasına dair yaptığı tüm psikolojik baskılara göğüs germiş ve çocuğunu doğurmaya karar vermiştir. Ancak metinde belirtilmeyen bir sebep ve şekilde çocuğunu kaybetmiştir. Bu son darbeyle birlikte teyzesi/İhtiyar Kız ile birlikte bu evde inzivaya çekilmiş ve sanki hamileymiş gibi karnına bir yastık bağlayıp gerçek dışı bir hayatı yaşamaya başlamıştır. Ne ilişkisinin sonucunu ne de çocuğunu yitirmiş olmayı kabullenememiş, çözümü Freud’un kitaplarında ve kendisini terk edip giden sevgiliyi beklemeye başlamakta bulmuştur.

İhtiyar Kadın ile Genç kız birbirlerinin geçmişlerinden ve sırlarından bütünüyle haberdardır. Bunu, karşılıklı oynamış oldukları oyunlarda canlandırdıkları detaylardan anlayabiliyoruz. Sadece iki kişinin arasında geçmiş olabilecek en özel konuşmalar teyze ve yeğen tarafından bütünüyle paylaşılmış olmalıdır ki, birbirlerinin öz geçmişlerinden bu kadar haberdardır. Demek ki birbirleriyle dertleşmişlerdir. Yakınlaşmışlardır. Gerçek dünyada terapist/danışan ilişkisini birbirleriyle kurabilmişlerdir.

Sigortacı, her şeyden evvel bir erkektir. O da kendi sorunundan tamamen haberdardır (ancak ne kadar özümsemiştir o belli değil). Daha çocukken hayatta kaybeden olma düşüncesiyle tanışmış ve bu fikre alışmıştır. Seçtiği bütün yollar onu hayatta hep kaybeden olmaya yönlendirmiştir. O da sonuçta tümüyle teslim olmuş, daha fazla bir beklentisi kalmamış, hatta sigortacılık için kabul edilemez bir

davranış olduğu belirtilen sigara içme alışkanlığını da bırakarak yani bir özelliğini daha, belki de kalan son özelliğini “törpüleyerek” sigortacı olmuştur. Belirgin hiçbir niteliğı kalmamıştır. Sadece bir mesleğı vardır. Sigortacının varlığı oyunda Genç Kadın ve İhtiyar Kız için bir dengeleme unsurudur. Genç Kadın’ın sorunu “halledildikten/realize edildikten” sonra sıra İhtiyar Kız!a gelmiştir. Tam bu aşamada Sigortacı sahneye girer. Dramatik bir çelişki yaratır. İhtiyar Kız ve Genç Kadın Sigortacı için farklı amaçlarla “kayışlırlar” (“İhtiyar Kız: Kapıyı çalan herkes, beni istemeye gelmiş kismetim olabilir ve O’nu kimseye kaptırmam. Çünkü bir erkek edinme ve bir aile kurma sırası bana geldi artık”; Genç Kadın:Teyze ne yapıyorsun, kendine gel. Görmüyor musun, O hayatta hep kaybetmiş bir satıcı” yorumuyla oynarlar) ve sonuçta Sigortacı hiç kimsenin olamayacağı bilinci ve sigorta satmış olmanın doyumuyla evden kaçarcasına ayrılır.

2 - S Ü R E Ç A N A L İ Z İ

2.1 – Sürec Çalışma ve Değerlendirmeleri

Oynanmak için Büyü Düğüm oyunu neden seçildi? Bu oyun öncelikle bir kadın oyunu, devamında ise birbirini iyileştirme oyunudur. Bir evlat olarak kadın ve kadın-erkek ilişkisi içerisinde kadın. Toplum tarafından bir kadının başına gelebilecek en büyük felaketler olarak adlandırılanlar; bekaretini yitirmek, bu sebepten gerdek gecesi kocası tarafından evine geri gönderilme ya da öldürülme ihtimali, babasız çocuk doğurmak, piç olarak doğmak, evde kalmak-evlenememek, birlikte olduğu erkek tarafından terk edilmek ve hamile kaldığı bebeği yitirmek. Oyun, bütün bu felaketleri içermektedir.

Oyun kahramanlarının birbirlerini iyileştirmek için buldukları yol “Psikodrama”dır. *“Psikodrama, insanın yaratıcılığının ve spontanlığının sınırlarını yakalamasını ve ulaşılan bu noktada eylem ihtiyacını karşılamasını hedefler. Psikodrama grup psikoterapileri içinde belki de uygulama alanı en gelişmiş olan grup psikoterapisidir. Tedaviden eğitime, endüstri psikolojisinden tiyatroya uzanan geniş bir yelpaze içinde kendine uygulama alanları bulur. Doğası gereği hızlıdır. Birçok önemli çalışmanın bir kaç saatin içine sığdığına tanık olunur. İnsanın üç temel ilişki kurma biçimi olan empati, tele ve tranferans tüm ilişkilerde varlığını gösterir. Tele; İnsanlar arası kaynaşma yani sosyalizasyon yaratıcı iş birliği, sevgi ve beraberliktir. Tele bir an için karşılıklı olarak diğer kişinin iç dünyasını ve o anda kendisini nasıl hissettiğini, duruma göre de onun içinde bulunduğu yaşam koşullarını kendi içinde yaşayabilmektir. Böylece tele tek yönlü bir empati değil, iç dünyaların karşılaşmasıdır. Psikodrama sağlıklı ilişki kurma biçimi olan tranferansların çözümlenmesini (Transferans; Tam olarak gerçeğe dayanmayan bir kişiler arası ilişki biçimidir. Bir insan duygusal aktarım yoluyla diğer bir insanla ilişki içine girdiğinde, bu kişi artık onun için kendi gerçeği olan bir kişi değildir. Daha çok diğerinin bilinç dışı istek ve anılarının taşıyıcısı olarak görünür. buna tranferans denir.)*

buna karşılık olarak sağlıklı ilişki kurma biçimleri olan tele ve empatinin geliştirilmesini hedefler. Bütün bunları gerçekleştirirken üç temel teknikten

yararlanır. Bu üç temel teknik; eşleme, rol değiştirme ve ayna teknikleridir. Eşleme tekniği en güçlü psikodrama tekniğidir, kaynağını rol gelişiminin ilk iki aşamasından alır. Kişi eşleme yaptığı kimsenin durumunu, iç yaşantısını sezip onları o imiş gibi dile getirir. Protogonistin (Psikodramatik oyunun kahramanı, başoyuncusudur) söyleyemediği, söylemek istemediği veya o anda bilincinde olmadığı duygularını dile getirir. Eşlemeyi yapan kişinin o anda duygu, düşünce ve gereksinimlerini bir kenara bırakır ve yaşantılarını, hatıralarını, istek ve fantezilerini bastıran protogonistin bunları hatırlamasına, tekrar yaşamasına yardımcı olur. Bunu rol değiştirme ve ayna teknikleri izler. Bu tekniklerin en önemlisi, en vazgeçilmez olanı rol değiştirme tekniğidir. Her birey çeşitli roller sergiler, yani belli bir rol repertuarına sahiptir ve bu repertuar geliştirilebilir. Bir üyenin psikodrama sahnesinde belirli bir rolü sergilemesine “rol oynama” adı verilir. Örneğin bir annenin yaptıklarını yapan bir üye anne rolünü, bir öğretmenin yaptıklarını yapan bir üye ise öğretmen rolünü sergilemiş olur. Rol değiştirmede ise bir üye karşısındaki kişinin yerine/rolüne geçerek, o kişinin rolünü oynamaya, bir anlamda onunla empati kurmaya çalışır. Aslında rol oynama ile rol değiştirme birbirinden tamamen bağımsız değildir; rol değiştiren bir üye aynı zamanda rol oynamaktadır. Ancak rol oynama daha genel bir anlam, rol değiştirme ise daha özel bir anlam taşır. Baş oyuncu olan protagonist rol değiştirme sayesinde empatiyi gerçek anlamı ile birlikte yaşamaya ve tele ilişkilerinin gelişimini beslemeye başlar. Başkalarını anlamak istiyorsanız rol değiştirmelisiniz. Psikodrama sahnesinde kişi hayatta alması mümkün olmayan rolleri dahi alabilir, yasayabilir ve oynayabilir. Yani Psikodrama, duygusal problem çözümünü içeren "protagonist merkezli " bir oyun biçimidir. Genellikle derin duygusal yaşantılara doğru gidiş söz konusudur.

- 1) Psikodrama’da olayların anlatılması değil, oyunlaştırılması esastır.
- 2) Şimdi ve burada ilkesine uyulması gerekir. Geçmiş ve gelecek ancak şu an ile bütünleşebildiği taktirde önemlidir.
- 3) Psikodrama sahnesinde entelektüel tartışmalara girişilmesi değil, duyguların yaşanması esastır.” **

* Altınay, D: 2006, Psikodrama Grup Eğitimi, (online), İstanbul, Web adresi:http://www.istpsikodrama.com.tr/PGE_main.htm, (Ziyaret Tarihi: 17.07.2006)

Psikodramanın bu üç özelliğini bu oyunda yaşatmamız gerekiyordu. Madem ki İhtiyar Kız ile Genç Kadın birbirlerini oyunlarla iyileştiriyor, oyun içindeki oyunların da hepsi gerçek olmalıdır. O anda Genç Kadın'ın eski sevgili ile hesaplaşması ve İhtiyar Kız'ın anne ve babasının gerdek odasındaki trajedisi gerçek olmalıdır. Bu son tabloda seyirci baştan beri İhtiyar Kız'ın neden durmadan, soluk almadan saçmaladığını bir anda anlamalıdır. Gerdek odasındaki facia, İhtiyar Kız'ın, annesinin günahını sırtlandığı ve açıkça ortaya koyup annesi yerine cezasını çektiği bir andır. Daha evlenmeden aldatıldığını anlayan geçkin koca acaba genç karısını evden m, atacaktır babasının evine geri mi gönderecektir, öldürecek midir? Baba onca savaşlardan, cephelerden, esaretten kurtulmuş gelmiştir ama besbelli ki hiç umulmayacak bir hastalığa yakalanmıştır; siroz olmuştur. Belki de çok içiyordu. Çünkü ilk çocuğu bir piçti. İhtiyar Kız bu gerçeği nasıl bilebilir? Yeğeniyle birlikte bu kabul edilmesi ve taşınması çok ağır durumu oyunlaştırıp oynayabilecek hale gelebildiğine göre, durumunu belli ki uzun yıllardır bilmektedir. Sonunda gerçek içinde daha fazla duramamış dışarı taşmış. Bu nasıl bir suçluluk duygusudur. Belki de İhtiyar Kız'ı “deli saraylı”ya dönüştüren bir suçluluk duygusu. Belki de daha ufakken, duyup duymaması umursanmadan kendi acı gerçeği babası tarafından annesinin başına kakılırken ailenin sırrını öğrenmek durumunda kalan bir çocuk (dramaturgi açısından bunu seçtik). Benim başıma neler gelmiş. Annem ne dolaplar çevirmiş. Tabii ki dengesiz olurum ben. En son tabloda Genç Kadın gerdek odasındaki anneme bağırarak babam olduğunda doya doya ağlamalıyım. Evet, ben bir piçim. İşte piç olduğumu kabul ediyorum. Annemi falan bir kenara bırakıyorum, kendi gerçeğimi iyice kabullenip doya doya ağlıyorum.

Oyun çalışmalarım deşifreyona girmeksizin metni okuma ve anlama ile başladı. Metin tüm şifreleri net olarak vermediği için aslında meselenin ne olduğunu anlama, metin çözümü aşaması uzun sürdü. Bazı noktalar, sahne üzerinde rol oynama çalışmaları başladığında tespit edildi ve “öyle olması” seçildi. En temel soru, İhtiyar Kız ve Genç Kadın'ı bu aşamaya getiren unsurların ne olduğunu bulmaktı. Rolü ele alışım, İhtiyar Kız'ın belirgin bir karakter olmayışı üzerinedir. Tüm piç olarak doğmuş kadınlar içerisinde bir kadın. Bu sebeple kişilik, yaşayış, yer, zaman hatta isim belirgin değil. Dramaturgi olarak bu iki kadının sadece birbirlerini değil seyircileri de sağaltmayı amaçladığımı seçtik. Önce canlandırdığım İhtiyar Kız iyileşmeli ki, sonra seyirciyi iyileştirebileyim.

Birbirini iyileştirmeye çalışan iki kadın. Hem de bunun için terapötik bir yöntem olan “psikodrama” yöntemini kullanan iki kadın. O halde birbirleriyle sevgi ilişkileri olabilmeli. Birbirlerine en gizli sırlarını açabilmeliler. Yani yakınlaşabilmeliler. Öyle ki, birbirleri ile oynayıp “canlandırma” yaparlarken, birbirlerine en “acı veren” kelimeleri sarf edebilsinler.

İhtiyar Kız nasıl bir kadındır ya da nasıl bir kadını temsil eder? Hiç durmadan konuşabilen, uyanık olduğu her an konuşabilen bir kadın. Düşünmeden “bilinç akışı” ile konuşan bir kadın.

Birbirinden tümüyle farklı gibi görünen iki kadının, birbirlerine en gizli sırlarını verebilecek kadar yakınlaşmalarının, birbirleri ile oyun oynamayı ve bundan zevk almayı keşfetmelerinin sebebi, aslında birbirlerini sevmeleri ve güvenmeleridir. İhtiyar Kız, yeğenini azarlar, aşağılar, müdahale eder, ama sever. Bu sevgiye rağmen oyunun başından sonuna kadar geçen gerginlik anları da gerçektir. Yeğenin bebeğini kaybetmiş olma felaketini O’na hatırlatmamaya çalışan bir teyze. Bunun için O’nu hiç rahat bırakmamalıdır/bırakmamalıyım. Devamlı düşünme halinde kalırsak, çok derinleşirsek, özellikle “psikodrama” sahneleri dışında, oyun trajediye dönüşebilir. Oysa amacımız aynı zamanda oyunun , trajik olanın komiğini de ortaya çıkarabilmek. Çünkü özellikle İhtiyar Kız aynı zamanda oyunun bir tür “soytarı”sı konumunda. Oyunun deli saraylısı. Yeğenine “tuz falı” şakası yapabilen; görücü geldi sanıp özenle tepsiye dizdiği kahve fincanlarına, kapıya gelenler yeğeni tarafından karşı apartmana gönderildiği için, bakıp bakıp ağlayabilen bir deli saraylı. Demek ki devamlı değişen bir ruh hali söz konusudur. Yirmili yaşlarında olan bir yeğen söz konusu olduğuna göre büyük ihtimalle menopoz dönemine girmiş bir kadın olmalı. Davranışlarındaki aksiliğin bir nedeni de bu hal olabilir. Ateş basan, huysuzluk eden, aksi, inatçı, gel gitler içerisinde bir kadın. Demek ki, sıcaktan ve terden elbisesi üzerine yapışır. Her an da görücü gelme ihtimali var. Yani görülmeye hazırlıklı olmalı. Biraz seksi/çekici olmak bu açıdan olumlu puan kazandırabilir. Ne de olsa görücü olarak gelenler elbiseye, saça başa bakacaklar; kahveyi nasıl da alımlı, işveli taşıyıp sunduğuna bakacaklar ve bu kızın (İhtiyar bir kız da olsa) hem ev kadınlığında hem de yatakta iyi olduğunu anlayacaklar.

Umudunu kesmeden bekleyebildiğine, yani yaşam enerjisi böyle ateşli bir şekilde devam edebildiğine göre bu “kız” devamlı hareket halinde, soluk soluğa ve devinimler içerisindedir. Hatta göğsünden nefes alıp veren, sebepli sebepsiz ayağa kalkıp dolaşan bir kadın. Yerinde duramaz. Çünkü bekler ve sabırsızlanır. Yeğeniyle/Genç Kadın ile tüm konuşmaları görüldüğünden farklı anlamlar taşımalı. Aksi takdirde, gerçekten huysuz, hırçın, aklını yarı yitirmiş yaşlıca bir kadın ile birlikte aynı evde zorunluluklar yüzünden devam ettirilen bir teyze/yeğen ilişkisi söz konusu olabilir. Oysa bu iki kadın birlikte oyun oynamayı hatta psikodramayı keşfetmişler. O halde burada bir zorunluluk söz konusu olamaz. Oyun boyunca Genç Kadın ve İhtiyar Kız, metnin açıklamadığı zorunluluklardan dolayı birlikte yaşamak durumunda olan iki kadın değil. Aslında birbirlerini iyileştirmeye çalışan, birlikte ayakta kalmaya çalışan, ikisi de kendilerince yaralı iki kadın. Genç Kadın İhtiyar Kız’ın sahip olmak istediği dış. O hiçbir zaman yaşının farkında değil. Takılıp kaldığı yaş, annesinin babası ile evlendiği yaş olan on beş yaş. Artık menopoza girmiş ama on beş yaşında olduğunu sanan bir kadın. Bu yüzden on beşlik bir kızın her hareketini kendine yakıştırabiliyor. Yeğeni başına gelen sevda kazasından dolayı ne kadar acı çekiyor olsa da, yeğenin başına gelen kaza gibi bir kazanın kendi başına da gelmesini istiyor. Kapıya her gelenin içeri alınmasını istemesi işte bundan. İşte tüm oyun bunu vurgulamalıdır. Replikler tüm oyunlarda hatta gerçek yaşamda olduğu gibi söylendiklerinden farklı anlamları içeriyorlar.

Oyun çalışmalarımızı doğaçlamaya fazla yönelmeden devam ettirdik. Ancak aslında doğaçlamalara çok daha fazla ihtiyaç duyduğumu fark ediyorum. Karşılaştığım zorlukların en başında, Genç Kadın’a hissettiğim duyguların arasında öfkenin sürekli ağır basması geldi.. Hem kızıp hem severek ilişki kurabilmek zorluk yarattı. Sıklıkla, öfkenin ağır bastığı bir ilişki su yüzüne çıktı. Öfkeyi bir yandan da dostluk ve sevgiye dönüştürmeye çalışırken, gerçek bir ilişki kurulamaması biçiminde bir yan etki ortaya çıktı. Yani ancak öfke ile hareket edersem tam bir ilişki kurmayı başarabiliyorduk. Bu sefer de oyun yanlış bir yola giriyordu; birbirleriyle beraber yaşamak, birbirine katlanmak zorunda kalan iki kadın. İlişkinin doğru bir şekilde gerçek hale gelebilmesi için doğaçlamalara daha fazla ağırlık vermeliydik. Provaların sonuna doğru ilişkinin gerçeklikten uzaklaşması devam edince çok kısa bir süre doğaçlama alıştırmaları yaptık. Doğaçlama, İhtiyar Kız’da Genç Kadın’a

sevgi duyulmasına ve gerçek ilişkinin kurulmasına yardım etti ama bu sefer de İhtiyar Kız karakterinin “delisaraylı” ruhu aksadı. Yani yarı komik, yarı trajik delisaraylı ruhu. Zaman zaman da öyle olmasını istemediğim halde kontrolden çıkıp “asabi” hale dönüştü. Karakteri istediğim çizgide tutmakta zorlandım.

Devamlı olarak bir görücü bekleyişi içinde olan ve kendini beğendirmeye çalışan kadını daha ilk başta benim beğenememiş olmam, aşmam gereken bir başka eşik oldu. Oysa önce ben kendimi beğenmeliydim ki, görücü gelecek muhtemel “kısmet”in beni beğenebileceğine inanayım. Yaşına başına bakmadan on beşinde bir kız gibi davranan bu “kız”ı giyinmekte zorlandım. Bu aşamada İhtiyar Kız ile aramda bir mesafe oluştu. Böyle bir rolde “O ben değilim, ben hiç böyle davranmam” diyen bir oyuncu, gerçekten görücüler vasıtasıyla evlenebileceğine inanabilen ya da yalnızca böyle evlenebileceğine inanan ellisine merdiven dayamış, sadece büyüler ve fallar yardımıyla makus talihini kırabileceğine inanan bir geçkin kızın trajik komikliğini yansıtamaz. Başlangıçta rolüme önyargılı yaklaştım. Bu sorunun da vakit yitirmeksizin atlabilmesi için de daha fazla doğaçlama gerekirdi. Role hazırlık ve oyun provaları sürecinde bu kadar çok ihtiyaç duyduğum doğaçlama çalışmalarına yeterince yer verememiş olmamızın en önemli sebebi ise zaman yetersizliğidir.

Doğaçlama eksikliklerini oyun hazırlığının ve provaların her aşamasında hissetmiş olmama rağmen bu oyunda, doğaçlama yapmaksızın da role anında bürünme yolunda farklı bir çalışma yaptım. Ancak oyun seyre hazır hale geldiğinde bile esas sorunu, tempo sorunu oldu. Bu açıdan performansın sahnelenmesi aşamasında bile gerekli mesafeyi alamadığımız kanısındayım.

Dekor olarak, bulunulan mekana hiçbir özellik atfetmemek adına son derece sıradan bir dekor kullanmayı kararlaştırdık. Eve ayrı bir kimlik vermemeye çalıştık. Gerek dekor ve aksesuar gerek kostümlerde derdini anlatmaya çalışan iki (sigortacı eve geldiğinde üç) karakterin detaylı kişilik özelliklerine ilişkin karışıklık yaratmamaya, semboller oluşturmamaya çalıştık. Yani her şey sıradan. Bu felaketler herkesin başına gelebilir. Sorun neyse yansıtılmaya çalışılacak olan sadece o idi. Muhtemelen menopoz döneminde olan İhtiyar Kız’ın sıcağın bunaldığını, sıkıntılar yaşadığını gösterebilecek biraz bolca, hafif dekolte, oturdukça vücuduna yapışan bir

elbiseyi kostüm olarak kullandım. Böylece arada yakadan içeri üfleterek içimi serinletmeye çalıştım. Ayaklarımda, elbisemde olduğu gibi eflatun rengin hakim olduğu sade terlikler vardı. Eflatun rengi özellikle, “başına bir kaza gelmesi için yanıp tutuşan” İhtiyar Kız’ın hafifmeşrep olmaya çalışmasını vurgulamak için seçtim.

Oyun çalışmalarının bir diğer önemli unsuru, yönetmen ile ve rol arkadaşları ile ilişkilereydi. Yönetmenin bu güne dek alıştığımından farklı bir tarzda çalışma yaptırması, role anında hazırlanma konusunda beni zorlaması, her bir cümle için söyleniş nedenini bilerek adeta replik replik dramaturgi yapılması, “anın yaşatılması, o anın gerçek kılınması” adına yapılmıştır. Rol arkadaşlarımla oyun tarzları da birbirimizle farklılık teşkil etmekteydi. Bu farklılıkları bir pota içinde eriterek aramızdaki ilişkiyi gerçekten yaşanır hale getirmek, her durumda oyun kişileri arasındaki “ilişki”yi gerçek kılmak ve “meselemiz nedir?” sorusunun cevabını unutmadan oynamaya çalışmak önemli bir eşik atlamamı sağladı.

Aslında Büyü-Düğüm, oyun oynamanın büyüsunü ortaya koyan bir oyun oldu. Sebebi ne olursa olsun oyun oynama ve bu oyunu paylaşmanın; insanları/seyircileri, herhangi bir sebeple acı çeken içlerindeki “çocuğun” oyun oynayarak iyileşebileceğine dair düşündürmek için bir “oyun” oldu.

Gerçek yaşamda çoğunlukla insanlar kullandıkları kelimelerin görünürde ifade ettiği anlamları kastetmezler. O kelimeler, ifade etmek istedikleri altmetnin şifrelenmiş halidir. Tüm oyunlardaki replikler de gerçek yaşamda olduğu gibi söylendiklerinden farklı anlamları içerirler. Yönetmen ve üç oyuncu “Büyü Düğüm” adlı oyunun performans aşamasına ilişkin çalışmalara başlarken, sürecin replik bazında ele alınmasını kararlaştırmışlardır. Yani her bir repliğin altmetni, açıklaması, hangi duyguyla söylendiği bu sürecin temelini oluşturmaktadır. Bu sebeple bu tez çalışmasındaki Süreç Analizi bölümünün önemli bir kısmı da buna ayrılmaktadır. Aşağıda yer alan “Oyunun Açıklaması” bölümünde, İhtiyar Kıza ait her bir replik öncesi ve/veya sonrasında parantez içerisinde yer alan ve italik harflerle yazılan kısımlar, altmetin, açıklama ve duyguyu belirtmekte olup, oyuncu/yazarın notlarıdır.

2.2-Rol Çalışma Süreci

2.2.1-1.Tablo

(İhtiyar Kız her zamanki gibi yine tuzlu kurabiyeler yiyerek uykuya yatmıştır. Bu, bir istiare ritüelidir. Böylece susuz kalacak ve rüyasında, gerçek hayatta kısmeti olacak erkek kendisine su verecektir. Bu sebeple, rüyasının sonuna kadar uyanmadan uyuması gereklidir. Ancak her seferinde derin bir susuzluk ile sayıklamaya başlamaktadır. Bu durumlarda rüyasının sonuna varamadan ya kendi kendine uyanmakta ya da sayıklamalarına dayanamayan yeğeni su getirerek O'na içirmeye çalışmaktadır. Böylece her seferinde teyze kısmetini göremeden rüyasından uyanmaktadır. Oyunun başında da yine sayıklamalara dayanamayan yeğen teyzesine su getirip bardağı dudaklarına hafifçe değdirir. Zaten müthiş bir susuzluk içerisinde olan teyze hızla uyanır ve suyu sonuna kadar içer. Bunu yaparken, yine kısmetini göremediğini fark eder. Yine bir sebeple uykusu yarım kalmıştır. Çok öfkelenir. Aslında suyu içmiş olmaktan memnundur ama içinde tutamadığı o öfkeyi yine dışa vurmak ister. İşte yine uyanmış ve makus kaderini hatırlamıştır. Bu kader için hemen birilerini suçlamalıdır ki, kendini iyi hissedebilsin. Bu esnada İhtiyar kız sinirli, aksi, suyu içmiş olduğu için bir yandan da suçluluk duygusu içindedir. Kendini iyi hissedebilmek için derhal Genç Kadın'ı suçlamaya başlar. O'nu en çok üzebilecek sözleri bulup söylemeye çalışır.)

İHTİYAR KIZ: Yine mi sen? Bana bunu yapmamanı kaç kere söyledim sana *(Neden beni uyandırıyor sun? Biliyorsun istiareye yatıyorum. Rüyamda kısmetimi görmeye çalışıyorum. Zaten bugüne kadar bunu başaramadım bir türlü. Bir de sen beni uykumdan uyandırma!)*

GENÇ KADIN: Eceliniz tuzdan olacak teyzeciğim.

İHTİYAR KIZ: Sen asıl kendine bak! Bütün gün yeyip içip kımıldamadan oturuyorsun şu koltukta! Gören de loğusa sanır. Baksana fıçı gibi oldun bu yaşta.*(Bak beni uyandırdın. Oysa ben rüyamda kısmetimi görecektim göremedim. Haliyle sinirlendim, huysuzlandım. Artık beni susturamazsın. Ben söylene söylene sakinleşene kadar beni dinleyeceksin.)*

GENÇ KADIN: Eee? Ne gördünüz bu sefer rüyanızda?

İHTİYAR KIZ: Beklemiyorsun ki...İzin vermiyorsun ki, O'nu görmeme. Sen de tıpkı annen gibisi. *(Alay ettiğini fark etmedim sanma. Bunu devamlı yapıyorsun. Sen beni alay ederek incitmeye kalkarsan ben de seni, sana anneni hatırlatarak incitmeye çalışırım.)*

GENÇ KADIN: Annem küçük şeyleri önemserdi hep. Ben annem gibi değilim.

İHTİYAR KIZ: Kopyasısın O'nun. *(Beni sinirlendirdin. Uykudan uyanır uyanmaz üzerime geldin. Suyuma gitsene. Hak ettin işte. Ben de seni inciteceğim)...Sen de onun gibi erken öleceksin. Yemek yaptın mı? (Biraz ileri gittiğimi kabul ediyorum. Bir muhabbet açayım da biraz gönlünü alayım)*

(İhtiyar Kız sıklıkla Genç Kadın'ı suçlar, söylene söylene öfkesini boşaltır ancak hemen arkasından vicdan azabı içinde yeniden O'nun gönlünü almaya, kendini affettirmeye çalışır. Ama bunu da tek bildiği yolla yapabilir: ima ederek)

GENÇ KADIN: Dün yaptığınız o tuz zehiri kurabiyeler daha bitmedi ki...

İK: *(Gönül almaya geldim. Biraz sevimli olmalıyım. Maksat sohbet olsun.)* Yemek başka tuzlu kurabiye başka!

GK: Hep aynı şeyler. Dönüp dolaşıp mercimek, tavuk, ıspanak, patates...Bir de tuzlu kurabiye...Canım farklı bir şey istiyor ama yapacak hiçbir şey yok...

İK: Tuzlu kurabiye yemek değil ki...*(Tamam bir hata ettim şimdi de gönlünü almaya çalışıyorum ama uzatma. Bana karşı gelme! Tuzlu kurabiye yemek değildir işte o kadar.)*

GK: Çay demleyeyim.

İK: Annen gibisin deyince de karşı geliyor bana *(Altan alıyorum ama bir yere kadar. Evladım sen niye annen gibi davranıyorsun)*. Çayla kahvaltılıkla öğün geçiştir. Sen de evlenip çoluk çocuk sahibi olacaksın da ben göreceğim...*(Böyle davranırsan koca falan bulamazsın)* Nerede? *(hayır ben senin iyiliğin için söylüyorum)*. O baban olacak adam yüzünden hep! Ben öyle adama erkek mi derim? *(Annen gitti O'nunla evlendi. Öylesiyle ben olsam hayatta evlenmezdim. Kuruyup kalsam gene de varmam öyle adama.)* Pısrırık! *(babam gibi değil.)* Akşam işten geliyor yorgun argın. Karısı olacak o annen de *(sırf senin annen diye hakkında iyi şeyler düşünecek değilim)* yemek diye zeytin, peynir, reçel çıkarıyor...iki bardak da çay. O da imamın abdest suyu gibi *(Annen çay bile pişiremezdi-aşağılama-)*...Adam gıkını çıkarmıyor...Babam öyle miydi ya? *(kimse O'nun gibi*

olamaz) Ah benim karayazım ah.. Dalyan gibi adamdı (*Bak ben sana anlatayım babam nasıl adammış*)...Takım elbise giyermiş hep...grand tuvalet...Başında da siyah fötr şapka...sinek kaydı tıraşlı...Ayakkabıları hep boyalı, cilalı...pasparlak...ayna gibi...(Sen gördün mü böylesini? Şimdikiler gibi değil yani. Annenin sümsük kocası gibi değil. Bakımlı, tertemiz. Tam aşık olunacak adam.) Koltuğunun altında da bir 'Cumhuriyet'. (*eh sadece yakışıklı adam değil yani. Aynı zamanda da münevver. Takdir edersiniz ki böyle bir adam da ancak Cumhuriyet okur. Sen gel de aşık olma!*)

Aaah..Annem üçüncü karısıymış O'nun...Evlendiklerinde babam kırkında, annem on beşindeymiş...Hep anlatırdı zavallı annem, az zampara değilmiş, az çektirmemiş O'na . (*E haliyle böyle üstün nitelikleri olan bir adam da zampara olacak tabii. Ne yapalım, annem de O'nu idare etmeyi bilememiş*)...(Ha bu arada aklıma geldi) Sen kalk İstiklal Harbi'nden gazi mertebesiyle sağ salim dön...İki yıl da esir düş Kırgız Dağında...Açlığa, işkenceye, zulme diren...Gel İstanbul'larda sirozdan öl...(Babam öyle bir adamdı ki, olsa olsa Atatürk'e benzeyebilirdi) Atatürk gibi . Aaah..Ah..Atatürk gibi adammış rahmetli.

Annemi aldığında bir Çerkez kızıyla nişanlıymış (*emin olamıyorum bir türlü. Olsam büyüüyü bozacağım*). Yoksa Acem miydi kız? (*Burada tamamen Genç Kadına yönelir ve sorar*) ...Kırkına kadar kaç nişan bozduğunu var sen hesap et artık (*babam gibi adam tek kadınla yetinecek değildi ya*). (*Bu kısım tamamen bir masal anlatımı havasında oynanmaktadır*) Gerdek gecesi çarşafın üzerinde bir kuzu işkembesi bulmasın mı? İçinde de dokuzu gösteren bozuk bir köstekli saat...Babam kırmış saati açmış bakmış, içi soğan kabuğu dolu...Hemen anlamış...Eeee...Görmüş geçirmiş adam, eski toprak ne de olsa (*ben babamın bu büyü fal işlerinden çok iyi anladığını biliyorum*)...Hiç düşünmeden "Çerkes büyüü bu" demiş...(Yine emin olamaz ve GK'ya tekrar sorar) Yoksa "Acem Büyüsü" mü demişti? (*Genç Kadın'a sorar.*). Her neyse...Annem korkmuş tabii (*annem bir küçük kızcağz o zaman. Tabii ki korkacak*)...Babam gibi adama gerdek gecesi ne der böyle şeyler? Tutmuş, fırlatmış atmış Acem büyüünü camdan dışarı...Belki de Papaz Büyüsü'yü...Üşüşmüş mahallenin kedileri işkembeye...Çarpılırim falan diye de korkmuyor adam...Sonrası malum...Tabii o zaman on beşinde çıtır çıtır kız annem (*bulmuş babam gibi erkeği*)...Onlar için hava hoş...Ben çekiyorum cezasını (*ben bulamıyorum işte öyle bir erkek*)...İlk çocuğun kaderi bu (*ağlamaya başlar*)...Çerkes Büyüsü...Düş kıran büyüü...Kısmet bağlayan büyüü...Alameti

de uyku (*bütün gün uyuyorum. Başka bir şey yapmıyorum. Rüya görüp kısmetime ulaşmaya çalışıyorum. Bunun sebebi olsa olsa böyle bir büyü olabilir*)...Yalnız kız kısmına tutar bu büyü...Uykusunu ayıklığa, gününü düşe döndürür gül gibi kızların. (*Benim bu halde olmamın mutlaka bir sebebi vardır. Bu da büyü olsa gerek - kendini iyice kaptırarak, kendine acıya acıya ağlar-*) Ah benim kara yazım...(Görmesin bu da şimdi ağladığımı-sakinleşmeye çalışır-) Çayı demledin mi?

GK:Demledim birazdan getiririm.

İK:Sakın tuzlu kurabiye getirme yanında! Peynir ekmek getir daha iyi. Tuzlu kurabiye yemek değil ki!..(*Gene ilgilenmiyor söylediklerimle bu. Kitap okumaya başlamış. Kitap senin derdini çözer mi?*) Ne okuyorsun sen yine!

GK:Freud.

İK: (*Sevgi ve sitemle*) Niye?

GK:Beklerken canım sıkılıyor.

İK: (*Ben biliyorum canının neden sıkıldığını*) Neredeyse altı aydır kapı dışarı çıkmadın. (*Halbuki ne güzel gezer eğlenirdin*) Eskiden öyle miydi? Fakülteye diye çıkıp, gece yarıları zor bulurdun evin yolunu...(söylesen de dinletemiyorum ki sana) Konuşturma beni...(dur bir şey yapayım da şu kıızı bir güldüreyim) Çaya bakayım bari...

GK:Ne yapacaksınız yine o tuzu? Size kaç kere söyledim, eceliniz tuzdan olacak...

İK: (*Şaka yaparak*) Sus terbiyesizlik etme...(Şaka yollu) Büyüklere karışılmaz öyle olur olmaz...(GK'nın elini burnuna götürdüğünü gördüğü anda ani ve abartılı bir jestle kehanetini söyler) Oğlun olacak senin! Gözleri de dedeninkiler gibi bal rengi olacak.

GK:Nereden anladınız?

İK:Tuz falı bu (*işte başka bir şeyle ilgilendi sonunda*)...

GK:Demek bilip de bilmezden geliyordunuz onca zamandır.

İK: (*şakayı sürdürür*) Yooo...Şimdi baktım falına. Elini burnuna değıdirdiğinde anladım.

GK:Yine mi o garip fallardan biri?

İK: (*Yok. Ne yapsam bu kızın neşesi yerine gelmeyecek*) Demek garip buluyorsun...Küçümsüyorsun...(kızır-sanki benim keyfim çok yerinde ama bak senin için uğraşıyorum. Kıymetini bil.) Ama dikkatli ol...Bekleyeni hafife almamalısın...(eğlendirmeye çalıştık ama memnun kalmadı küçük hanım).

GK:Sanki ben beklemiyorum.

İK: *(Yoksa bu da mı kısmet bekliyor. Bir kere şansını kullandı, artık bu benim sıram.)* Hep kendini düşünürsün...*(annesini de benden önce kısmetini bulup evlenmişti de ben evlenememiştim. Şimdi de bu aynısını yapmak istiyor galiba.)* Annen gibi...Sıra bende...Annenin yüzünden yıllarca bekledim...Babamın da...Ama annem suçsuz *(-susar, bekler.- Annesinin suçlu olduğunu çok vurgulamadan ama bunu kastederek bekler)* Onun hiç suçu yok. *(Tekrar bir an için susar. Annesine bakar gibi bakar. Tekrar suçlar ama bunu fazlaca dışarıya vermez sadece ima eder)* Babam gerdek gecesinde fırlatıp atmasaydı o Papaz Büyüsünü camdan...*(emin olamaz GK'na sorar)* Yoksa Acem Büyüsü müydü?...*(çalın kapıyı duyar. Bu andan itibaren büyük bir heyecan içindedir. Belki de bu sefer beklenen kısmet gelmiştir. Bu duygu hiç unutulmadan hareket edilecektir.)* Aman Allahım geldiler...*(işte sonunda kısmetim geldi.)* Geldiler diyorum sana! Duymuyor musun?...*(evlenecek kız açar mı hiç kapıyı görücüye, başkasının açması lazım)* Haydi baksana kapıya!...Ayıp değil mi bu kadar bekletmek?...Aman Allahım, ne kadar da hazırlıksız yakalandım *(telaş içerisinde, sembolik olarak üstünü başını, saçlarını düzeltme hareketleri yapar)*...Kahve pişirmek gerek ...Görücüye de çay ikram edilmez ki...*(Genç Kadın'ın yalnız bir şekilde odadan içeriye girdiğini görünce yıkılır. Gene bir sebeple beklediği gelmemiştir. Ama muhakkak ki bunun sebebi yeğeni olmalıdır-hemen bir suçlu bulmalıdır ki kaderine ağlamaya başlayabilsin ve psikolojik bir boşalım yaşayabilsin-).*

Neredeler ?

GK:Kimler ?

İK:Yine kovdun değil mi onları? *(Gelenin kısmetim olduğuna eminim. Değilse bile o da senin suçun. Ben kısmet bulamıyorsam bunun birinin suçu olması gerekli)*

GK:Neden söz ettiğinizi anlayamadım...

İK:Anladın...Bal gibi anladın! *(-Sesi giderek yükselir-beni ciddiye almıyor. Nasıl beklediğimi görmezden geliyor. Gelen kim olursa olsun neden almıyorsun içeri?)*

GK:Birini mi bekliyordunuz ?

İK:Kimi beklediğimi eşek gibi biliyorsun! *(Kendi kendini ajite etmeye başlar)*

GK:Gelen sadece pazarlamacıydı.Nevresim falan satıyormuş.Sordum , fiyatları pek öyle ucuz değildi.İhtiyacımız yok deyip , karşı apartmana gönderdim.

İK:Demek beni istemeye gelenleri karşı apartmana gönderiyorsun!Annen gibisin sen de! Ömür boyu bir kız kurusu olarak çürüyüp kalmamı istiyorsunuz hepimiz!

(Bu sefer de bir suçlu bulmuştur. Ağlamaya başlar. İşte yine evde kalmıştır. Beklenen kısmet gelmemiştir. Hem de yeğeni buna sebep olmuştur. Suçlanacak kişiyi bulmuştur. Artık rahatça ağlayıp bir hezeyan krizine girebilir)

GK:İnanın gelen sadece pazarlamacıydı...

İK:Annen de hep bohçacı derdi sorduğumda...O da karşı komşuya gönderirdi hep gelenleri...Demek karşı apartmana gönderdin utanmadan!...(Önce ciddi ciddi ağlamaktadır. Ellerini yüzüne kapatır, GK'ın sarılma teşebbüslerine silkinerek karşılık verir. Ancak giderek ağlaması sahteleşir. Artık gerçekten ağlamamaktadır. Sadece ilgi çekmek istegindedir. GK uzaklaşır gibi yapar. İK, GK'ın gerçekten odadan çıkıp kendisini bırakıp gittiğini sanır telaşla ellerini yüzünden çekip etrafına bakınır. Birden GK'ı görür. Yakalanmıştır. Gerçekten ağlamadığı anlaşılır. İK hızla ellerini yüzüne tekrar kapatıp ağlamaya girişir. GK gelir İK'ya şefkat ve sevgiyle sarılır. Artık İK karşı koymaz, kendini bırakır.)

GK:Bunları düşünmeyi bırakın da uyuyun biraz...

İK:Bana tuzlu kurabiye getir...Su falan da verme sakın....İstesem de verme , tamam mı? *(Bak beni ağlattın. Ceza olsun sana -Birden şımarır, hınzırlaşır, pazarlık etmeye girişir-bana tuzlu kurabiye getir bakalım.)*

GK:Tamam....

İK:Dört kitabın hakkı için uhruç ya suhrubat! Muhammed Mustafa yüzü suyu hürmetine, uhruç ya suhrubat! Kısmetim er kişinin suretine , uhruç ya suhrubat! Uhruç ya suhrubat....

2.2.2- 2.Tablo

(Oyun içerisinde iki kez psikodrama yapılacaktır. Bu taloda ilki gerçekleştirilecek. Genç Kadın'ın hamile kaldıktan sonra kendisini terk eden sevgilisi ile hesaplaşabilmesi için, İhtiyar Kız bencil ve kaba eski sevgilii canlandırıyor. Eski Sevgili ve Genç Kadın son bir kez buluşacaklar ve bu buluşmada yapılan konuşmalar ve psikodrama seansının sonunda Genç Kadın Eski Sevgili'nin kendisi üzerinde yarattığı depresyonu yenecek yani iyileşecektir. İhtiyar Kız sahneye, oyun boyunca üzerinde olan kostümüne ek olarak başında bir erkek şapkası ve ayaklarında erkek ayakkabısına benzer ayakkabılarla çıkıyor. Seans boyunca Genç Kadın'ın teyzesi değildir artık O. Eski Sevgili'yi simgelemektedir. İhtiyar Kız olma altmetnini psikodrama seansı boyunca tamamen terkedecek ve Genç Kadın'ın eski

sevgilisi rolünü tamamen üzerine giyinecektir. Gerçek bir “son bir defa karşılıklı konuşma” sahnesi olmalıdır)

GK:Her şey dönüp dolaşıp aynı kapıya çıkıyor...Artık hiçbir şey umurumda değil ! Senden tek istediğim , tek beklediğim , yaptıklarımı anlaman , fedakarlıklarımın değerini bilmendi...Yalnız senin için yaşıyordum yaBu yaptığın...Hakkın tabii.. Baştan böyle karar vermiştik ikimiz ...

İK: *(Aman ağlamaya başlamasın. Sinirlenmesin. Bu beni evlenmeye ikna etmek için çağırmış olabilir. Aman ben bunu ağlatmadan, öfkelenmeden buradan çıkıp gideyim.)* Beni şaşırtıyorsun...Bildiğim kadarıyla , güçlü bir kadınsın sen....*(Adam öküz ama kurnaz. Kadın kızmasın diye pohpohluyor, övüyor.)*

GK:Tutkular kadınları zayıflatıyor ...

İK:*(Yavaş yavaş, sakın sakın konuşmaya başlar. İma ederek konuşur. Amacı aşağılamaktır.)* Yatakta bile pek tutkulu görmedim ben seni. Kim bilir , belki de bana denk gelmemiştir , o tutku dediğin şey nasıl bir şeyse...*(Ne tutkusu sen kendini maşallah öyle güzel tutarsın ki, yatakta bile tutarsın.)*

GK:Her zamanki gibi yine aşağılıyorsun beni . Başkalarının yanında , dostlarının yanında , herkesin yanında yaptığın gibi...

İK:*(GK'ın yüzüne hiç bakmadan ama aşağılamaya çalışarak)* Aşağılamak mı ? Sadece gerçekçiyim ben ..Gerçekler karşısında kendini aşağılanmış hissediyorsan ne yapabilirim ben ?

GK:Bunu neden yaptığını biliyorum .

İK:Neyi ? *(Ne diyecek bu gene. Kendini pek akıllı sanıyor)*

GK:Bana niye saldırdığını ...Beni niye sürekli ısırır gibi , bir iğne batırır gibi konuşarak aşağıladığımı....

İK:Niyeymiş ? *(Dur bakalım ne yumurtlayacak yine?)*

GK:Onu , yapmamam...

İK:Neyi...*(Yoksa anladı mı?)*

GK:Hani sevişirken.....

İK:Eeee? *(Eyvah)*

GK:O en büyük fantezin yok mu senin ?..Bir kadından beklediğin en önemli , en özel şey....

İK:Saçmalıyorsun...Bu ilişkinin bitmesinin tek nedeni o olamaz tabii ki...Bunu sen de benim kadar biliyorsun...*(Yakalandım. Anlamış)*

GK:Benden ayrılır ayrılmaz birlikte olmaya başladığın o kadın memnun ediyor mu seni ?

İK:Bunu konuşmamızın ne anlamı var şimdi ? *(E tabi, sen benim arzularımı reddettin, kendimi aşağılanmış hissetmeme yol açtın, ben de kendime yeni birini bulup gururumu kurtarmak zorunda kaldım.)*

GK:Lütfen yanıt ver bana...

İK:Mutlu etmese onunla birlikte olmazdım değil mi ? *(Ama O da beni mutlu edemiyor. İsteklerimi yerine getiremiyor.)*

GK:Bir süre sonra ondan da hevesin geçer senin...

İK:Nereden nereye geldin yine...*(Galiba öyle olacak. O da bana arzuladığımı veremiyor).*

GK:Haksız mıyım ? Doğru değil mi? Şeyini o kadar sevmeseydin , üzerine birlikte olduğun her kadın için çentik atardın sen.

İK:Seni duyan da beni tam bir amsalak zanneder...*(Tamam arzularım yaşamımın en önemli şeyi napalım).*

GK:Öyle değil misin?

İK:Konuşmayacağım diyorum kendi kendime , üzerime geliyorsun *(Ben O'nu aşağılamaya çalışırken O beni aşağılıyor).*

GK:Söyle ne söyleyeceksen...Nasıl olsa bitti her şey.O akşam çekip gitmenin nedeni onu yapmaman değil miydi?

İK:Sevmiyorum dedin...*(Bak konuşturma beni)*

GK:Ne var bunda? Sahtelik mi istiyorsun benden ?

İK:Sevmiyorum ne demektir ? *(Zorluyorsun, senin ne mal olduğunu söyleyeceğim)*

GK:Ne demekmiş ?

İK:İnsanın bir şeyi sevip sevmediğine karar verebilmesi için ne gerekir ? *(Bunu sen istedin)*

GK:Uzatma da ne söyleyeceksen söyle?

İK:Daha önce kim bilir kiminle yemişsin bu boku ki , biliyorsun sevip sevmediğini, öyle değil mi?!..*(Sen, benim senden istediklerimi daha önce başkalarıyla yapmışsın, başkalarıyla yatmışsın ki bunu sevip sevmediğini biliyorsun. Bu da bana kendimi aşağılanmış hissettiriyor.)*

GK:İğrençsin...

İK:Konuyu sen açtın .Tamam , burada kapatalım.Bu noktaya gelmemizi istemiyorum ben....Sinirlisin..Söylediklerini de ciddiye almıyorum...(Aklımdan geçenleri anladın işte. Beni daha fazla aşağılamaman için konuyu kapatalım.)

GK:Yedi aydır kapıdan dışarı çıkmıyorum....

İK:Bu kendi seçimin....Kurtulabilirdik *(Bu benim sorunum değil).*

GK:Biz?Kurtulabilirdik? Demek biraz olsun sorumluluk duyuyorsun...

İK:Ne yapmamı bekliyorsun? Korunabilirdin...Zamanında karar verip aldırabilirdin.... Evlenebilirdik...(Senin, mesela spiral taktırman, çocuğu aldırman benim için aynı şeyler. Üçünün de benim için farkı yok. Önemli olan çocuk olması ihtimalinden kurtulmamızdı. Mecbur kalırsak evlenebilirdik de. Benim için çok önemli değil.)

GK:Yalnızca , hamile olduğumu öğrendiğinde akıl edip de evlenmekten söz ettin sen...Beni ve onurumu koruyorsun , öyle mi ? Peki daha önce ? Evlenmeyi hiç düşündün mü benimle ?

İK:Kendimi hazır hissetmiyordum...(Valla hiç aklıma gelmedi. Zaten düşünmiyordum seninle evlenmeyi. Sen hamile kalınca önermeye mecbur kaldım).

GK:Ben hamile kalınca hazır hissettin demek...

İK:Benim suçum ne burada? Söylesene! Seni önemsedim! (-yalan söyleyerek-seni önemsedim niye anlamak istemiyorsun.) Kararını özgürce verebil diye, tüm seçenekleri sıraladım...(Söyledim ya sana seçenekleri; korunabilirdin, kürtaj olabilirdin, evlenebilirdik. Sen bunlardan birini özgürce seçebilirdin. Ben mi engelledim? Benim içi hepsi bir.) Sen özgür bir kadınsın (Özgürsün diyeyim de hiçbir şeyin sorumluluğu benim üzerime kalmasın)...Benimle birlikte olurken de...Ayrılırken de kendin karar verdin...(-Burayı oynarken duyarsız, bencil erkek olmayı unutmadan ve inanmaya çalışarak oynamak gerekli.-) Bunları kaç kere konuştuk seninle ."Biz ne düşünürsek düşünelim, neye inanırsak inanalım, içinde yaşadığımız bu toplumun değer yargılarını göz önünde tutmak durumundayız..." Mutlu olabilmek için...Sen kadınsın , ben erkek...(Herkes yerini bilsin.)

GK:Ben kadını , sen erkek...

İK:Hiç mi saygı duymadım sana? Erkek gibi mi davrandım? Bunu mu söylemeye çalışıyorsun? (-"Duyarsız erkeği" kaybetmeksizin-Yerini bil. Sana hak ettiğinden fazlasını verdim. Hem de erkek olduğum halde.)

GK:Sen de çok iyi biliyorsun ki , tartışmanın hiçbir yararı yok...Ben seçimimi yaptım.

İK:İnsanları biliyorsun...(Eyyvah çocuğu aldırmayacak. İleride bu çocuk benim başıma dert olacak, bir yol bulup ikna etmeliyim)

GK:Umurumda değiller.....

İK:Yasaları biliyorsun...(Olmadı tekrar deneyeyim. O'nu korkutacak bir şey bulup o yolla ikna etmeye çalışayım).

GK:Yasakları....

İK:Kim bilir nelerle karşılaşacaksın...En yakınlarına bile laf anlatamayacaksın...Ona da yazık edeceksin....Çok acı çekeceksiniz...İkiniz de...(Bu çocuğu doğurmaktan vazgeçirmeliyim. Başıma dert mi olacak bunlar benim?)

GK:Haklısın ..Tek üzüldüğüm , onun hiçbir seçme şansının olmaması ...Ama bir düşünBaşlangıçta hangimizin vardır ki seçme şansı ?...

İK:Son kez soruyorum...İnan samimiyim ...İstiyorsan , evlenelim...Ne dersin ? (Yahu yoksa ben mi hata ettim. Bu kadın bayağı güçlüymiş. Hiç te öyle yıkılmış falan değil. Belki de yol yakinken bunu kaçırmayayım)

GK:Sen istiyor musun?

İK:Sorumluluk sahibi bir erkeğim ben (tamam işte, evlenmek istiyorum dedim, kaçıрма bu fırsatı).....

GK:Seni seviyor muyum?

İK:Seviyorsan , evlenelim....(Galiba seni kaçırıyorum. Bak ben bir daha düşünmeye hazırım. Beni sevmiyor olamazsın. Ben evlenmeye hazırım)

GK:Lütfen gider misin?

(Bu noktada Eski Sevgili: “İnanamıyorum, beni reddetti. Tam böyle bir kadınla evlenme fırsatı yakalamışken bu fırsatı kaçırdım. Biraz beklesem fikrinden cayar mı acaba? Hayır caymıyor. Son bir kez daha bakayım” düşünceleriyle Genç Kadın'ın yanından ayrılır. Seyirci Eski Sevgili'nin jest ve hareketlerinde bu düşünceleri okuyabilmelidir.)

(Odadan pişmanlık ve fırsat kaçırmışlık duyguları içerisinde çıkıp giden erkeği canlandırma İK, hem sonra şapkasını ve ayakkabılarını çıkarıp sahneye geri döner, seyircinin görebileceği şekilde sahnenin kenarından GK'yı seyretmeye başlar. Bu an, GK'nun iyileştiği ve karnından yastığı çıkarttığı andır. İK, yeğenini gülümseyerek ve takdir duygularıyla seyrederek. GK yastığı oturduğu sandalyenin sırtına yasladığında, başıyla bir “takdir” gestus'u yapar, gülümseyerek yeğenin

yanına gider ve O'nun yanındaki sandalyeye oturur. Tedavi olumlu sonuç vermiş GK iyileşmiştir. İkisi de birbirlerine bakarak gülümserler. İK şimdi GK ile gurur duymaktadır. Gülümsemeye devam ederek seyirciye doğru bakarlar.)

2.2.3-3.Tablo

İK: Ooh! Çok iyi geldi...Buraya kadar kurumuş boğazım...Allahım nasıl rüyaydı o öyle? Kerbela'ydı sanki..Güneş cayır cayır kavuruyordu. Vallahi bir yudum su için kızılığımı isteseler verirdim. *(Nasıl çeksem şunun ilgisini. Yeterince ilgilenmiyor benimle)* Çok uyudum mu?

GK:Her zamanki kadar teyzeciğim...

İK: *(Tekrar kitabına döndü, benimle ilgilenmiyor)* Bütün gün yiyip içip kıpırdamadan oturuyorsun şu koltukta...Bak alınma sözlerimden, ama vallahi ayıptır söylemesi, fıçı gibi oldun. Nasıl şişmanlamak bu böyle. Hem kalıplısın, kemiklerin iri. Dikkat biraz. Annen biri olacaksın böyle giderse...*(Benle ilgilenmiyorsan ben de seni üzecek ne varsa bulup söylemeye çalışırım.)*

GK:Neye yoruyorsunuz peki?

İK:Neyi? *(-anlamazdan gelerek-işte böyle ilgileneceksin benimle)*

GK:Rüyanızı...

İK:Hangisini? *(anlamazdan gelmeye devam)*

GK:Şu demin uyuduğunuzda gördüğünüz, sizi susuzluktan kurutan rüyanızı diyorum, neye yoruyorsunuz?

İK: Ulaşamıyorum ki sonuna! Hep bir engel çıkıyor. Yarım kalan arada kesilen rüya hayra yorulur mu? Yine kesin sen *(sen'e vurgu yapılacak)* uyandırmışsındır beni, annen gibi *(Bu bir şaka. İK, GK ile şakalaşıyor)*...Bu böyle olmayacak. Başka bir şey denemek gerek...Hem tuzlu kurabiye yemekten de gına geldi artık...

GK:Bakın bu doğru. Tuz sizin için çok zararlı.

İK:Tabii canım...Sanki başka yolu yok bunun...Cafer-i Sadık'ın Risale-i Falname'sinde daha ne fallar var...Yoksa Tefe'ülname'sinde miydi o fallar? *(keşke babam hayatta olsaydı, yaşasaydı. Bana yardım edebilseydi)* Ah rahmetli babacığım...Nur içinde yatsın...Hayatta olsaydı ne de güzel hayra yorardı rüyamı...Eeee...Ne de olsa görmüş geçirmiş adam...*(GK'dan tasdik bekleyerek O'na bakar)*

GK:Öyle...

İK:Dokuz gece...Saat dokuzda...Dokuz yıldız sayıp...Hiç kimseyle konuşmadan yatılır...Hatun kişi, rüyasında mutlaka kısmeti olan er kişiyi görür...(*Esrarengiz bir tavırla ve masal anlatır gibi*)

GK:Saat dokuzu geçti...

İK:Oldu mu o kadar? (*Nasıl yani? İstiare için gereken zamanı kaçırdım mı?*)

GK: Hem yıldız da yok bu gece...

İK:Dokuz tane de mi yok? (*Bu kadarına dayanamam*).

GK:Yok...

İK:Görüyor musun bendeki kısmeti? O mendebur büyü yüzünden hep! (*Ah benim dertli başım ah. Biliyordum bunun başıma geleceğini. Lanet var üzerimde*)

GK:Çerkez büyüü...

İK:Düşkiran, kısmetbağlayan büyüü! (*-ağlamaklı-Hah tam o dediklerin. Bak gene hatırladım*)

GK:Tek bir yıldız yok, ne garip...Belki de gece olmamıştır daha...

İK:Ne yemek pişirdin? (*Bana bak dalga geçtiğini anlamadım mı sanıyorsun, kendine gel*)

GK:Ben de onu düşünüyordum.

İK:Mutlaka bir yolu vardır bu büyüü bozmanın...(*-hırsla-mutlaka bozacağım ben bu büyüü. Ahdettim*)

GK:Canım değişik bir şey istiyor ama yapacak hiçbir şey yok ki...

İK:Bu büyüü bozmam gerek...Bu iş bu sefer bitmeli...Sen de bana yardım edeceksin.

GK:Dünkü gibi mi?

İK:Dünü unut! Günleri saymadığım için böyle gencim ben. (*Şaka yapar, cilveli cilveli konuşur*) Geçmiş diyorsan sadece bir an var hesaplaşmak gereken. Gerisi ömür törpüsü. (*Bir tür şiir okuma gibi*)...

GK:Dün de böyle demiştiniz...

İK:Dünü unut diyorum sana! Dün bir düğüm daha atmışız yanlışlıkla. Sen de farkındasın. (*yahu sen bırak, ben ne diyorsam onu yap. Sen düşünme*)

GK:Farkındayım...Bu sefer tuz yok ama.

İK:Yok, o dündü!

(Kapı çalınır. İhtiyar Kız, yine kısmetinin gelmiş olabileceği heyecanıyla ayağa fırlar. Tüm hareketlerine yine coşku hakim olmalıdır. Yıllardır beklenen kısmet bu kez gelmiş olabilir)

İK: Sonunda geldi!

Ne duruyorsun açsana kapıyı! Karşılasana geleni...

Onu biraz oyala. Hemen alma içeri!

Yine hazırlıksız yakalandım.

Bu sefer de karşı apartmana gönderirsen, bir daha yüzüme bakma benim!

(Bu aşamadan itibaren İK ve GK arasında bir rekabet başlayacaktır. İK, muhtemelen nihayet gelmiş olan kısmetine kimselere –yeğenine bile- kaptırmak niyetinde değildir. Bu rekabetten galip çıkmak için ne gerekirse yapmaya hazırdır ve yapar. Sigortacının hoşuna gidecek sözleri edip tavırları takınmaya çalışır. O'nun sorunlarıyla “çok ilgili” gibi davranmaya çalışır. Adamın sözlerinden türlü çeşitli anlamlar çıkarıp buna göre tepki vermeye çalışır)

SİGORTACI:İyi günler hanımefendi, nasılsınız?

İK: *(Hareketlerinde büyük bir coşku ve sevinç vardır.)* Teşekkür ederim efendim...Sizi sormalı?

SİGORTACI:Sizi gördüm, daha iyi oldum...

İK:Buyurmaz mısınız?

SİGORTACI:Çok teşekkür ederim...Efendim, sizleri rahatsız etmemin sebebi...

İK: *(devamlı olarak adamı süzer;”kısmetim buymuş demek, hiç fena değil. Her haliyle kabul ederim ben O’nu”)* Aman efendim, rahatsızlık ne demek? Duymamış olayım...Neşe getirdiniz evimize...

SİGORTACI: Beni şımartıyorsunuz. Sizler gibi hoş bayanların, bu denli konuksever davranması beni düşünemeyeceğiniz kadar memnun etti. Fakat emin olun pişman olmayacaksınız...

İK: *(her erkek gibi bu da kesinlikle sigara içiyordur)* Bir sigara yakmaz mısınız?

SİGORTACI:Kullanmıyorum, teşekkürler...

GK:Teyzeciğim sigortacılar genelde sigara içmez...

İK: *(sen yanlış biliyorsun)* Bütün erkekler sigara içer. *(Olsun, sigortacı olsun. Demek ki kısmetim sigortacı olacaktı)*

SİGORTACI:Bu işe başladığımda bıraktım. Poliçeler genelde sigara kullananları risk grubu dahilinde değerlendirir.

İK:İnsan yaptığı işi ciddiye almalı tabii. O zaman ben size bir kahve yapayım. *(Ben size bir kahve yapayım, İçerseniz beni kabul edeceksiniz demektir)* Belki onun yanında şöyle bir keyif sigarası tellendirirsiniz...*(Tamam mesleğinizi ciddiye alıyorsunuz da, siz şimdi bir sigara için. Sigara içmeyen erkek olamaz. Hele benim kısmetim hiç)*

SİGORTACI:Lütfen zahmet etmeyin kafein bana dokunuyor...

İK:Aaaa...Olur mu hiç? Ne zahmeti? *(mümkün değil, görücü gelen kahve içmez mi hiç? Bu iş böyle olmalı. Ben bu işleri bilmiyorum muyum?)*

SİGORTACI:Yanlış anlamayın ama kahve de kullanmıyorum. Kafein sinir sistemine çok zarar veriyor. Eeee, bizim işimizde de...

GK:İsterseniz ısrar etmeyin teyzeciğim...

(İK, Sigortacı bakmıyorken GK'na kaş göz işareti yaparak karışmaması için sertçe ikaz eder)

SİGORTACI:Canım bir şey isterse, söylerim. İnanın bana...

İK:*(Ne ısrar etmeyeceğim. Kırk yıldır kısmetimi bekliyorum ben. Tabii ısrar edeceğim.)* Siz bilirsiniz...

SİGORTACI:Efendim, eviniz diyorum...Oldukça ilginç...

İK: *(sen benim için geldin evin ne alakası var şimdi. Yoksa evden bahsederken beni mi kastediyorsun)* Baba yadigarı...

SİGORTACI:Değerli bir ev olduğu her halinden belli. Artık İstanbul'da pek kalmadı bu güzellikte ev. Ancak sizin de takdir edeceğiniz gibi ahşap yapılarda, yangın tehlikesine her zaman hazırlıklı olmak gerek...

GK:Haklısınız...Birkaç kere ufak tefek kazalar geçirmedik değil...

SİGORTACI:Gördünüz mü? Verilmiş sadakanız varmış vallahi...Elektrik kontağından çıkacak küçük bir kıvılcım bile bu canım yapıyı, bu eşsiz hazineyi birkaç saat içinde küle dönüştürmeye yeter de artar. Yazık değil mi efendim?

İK: *(belki de bu bir evlilik teklifidir, eğer öyleyse kabul ediyorum)* Sanırım ileride başka daha güvenli bir evde oturmamızı planlıyorsunuz...Olabilir tabii, neden olmasın? Manevi değeri olan, baba yadigarı birkaç eşyayı yanıma almak benim için kafi...

SİGORTACI:Siz bilirsiniz ama bu ev oldukça güzel ve kullanışlı görünüyor...

İK: *(ne demek istiyor anlayamıyorum ki ama gülümsemeye devam edeyim)* Demek beğendiniz...

SİGORTACI:Beğenmek de laf mı, hayran kaldım...Uygun koşullarda sigortalatıldığı takdirde, uzun yıllar rahatça oturulabilir burada...

İK:Siz daha iyi bilirsiniz. *(Bu işin içinde bir bit yeniği var. Yoksa bu benim kısmetim olmayacak mı?)*...

SİGORTACI:En doğru kararı verdiniz...İnanın pişman olmayacaksınız. Bu poliçeleri doldurun ve hemen güvencemiz altına girin...Hem bu güzel konutunuzu hem de sizleri sigortalayalım. Geleceğe güvenle bakın. Geçmişin sıkıntılarında bir anda çarçabuk kurtulun yani...Bu arada kalemler de sizlere benim hediyem...Sizler yalnızca her sayfanın önünde ve arkasındaki bölümlere birer imza atın...Poliçeleri ben sizin yerinize doldururum...Tabii ki bu yani bir sürü imza atmak sıkıcı bir iş. Bu yüzden sizi eğlendirecek bir hikaye anlatmak isterim. Bana verebileceğiniz bir parça ipiniz var mı?

İK: *(Hayırdır inşallah, ne oluyor?)* İp mi bizi mi bağlayacaksınız? *(Alaycı, durumu anlamış ama bunu dışarı da göstermiyor).*

SİGORTACI:Hayır efendim ne ilgisi var? Yalnızca bir hikaye anlatacağım.

GK:Bizde ipler pek parça halinde bulunmaz.

SİGORTACI:Nasıl bulunur peki?

GK:Tek parça halinde...

SİGORTACI:Siz öyle getirin efendim...Ben bana gereken kadarını koparırım oradan...

GK:Peki.

SİGORTACI:Teşekkürler...Siz imzalarınızı atmaya devam edin...Küçüktüm...Bir yaz günüydü...Ağbimle balkondaydık...Benim canım sıkılıyordu...Küçükken hep canım sıkılırdı benim. Annem mutfakta bize patatesli yumurta yapıyordu.

İK: *(bütün derdin bu muydu? Ben de yaparım ne olacak)* Patatesli yumurta mı? Ben de yaparım size isterseniz?

SİGORTACI:Yapmayın...Hikayemi kesmeyin...

İK: *(cilveli cilveli)* Özür dilerim...

SİGORTACI:Emel Sayın'ın yeni kasetini almıştık, onu dinliyorduk balkonda...Canım sıkılıyor demiştim ya, annem nedense, tıpkı bunun gibi bir parça ip tutuşturdu elime...Ban de baktım ipe...Baktım...Baktım...Nedense düğüm atmak geldi içimden...

İK: *(kendisinin varlığını hatırlatmak için gene cilveli cilveli)* Bak haylaza...

SİGORTACI: Sus!... Bir düğüm attım... Bir düğüm, bir düğüm, sonra bir düğüm daha... Üst üste bir sürü düğüm... Hoşuma gitmeye başlamıştı bunu yapmak... öyle çok düğüm olmuştu ki üst üste, kocaman bir şey olmuştu elimdeki... Sonra aklıma geldi; "Ağbi" dedim..."Bak, bu düğümü kimse çözemez" Düğümümü aldı, baktı "ben çözerim" dedi. Babam ikimize de harçlık verirde, ama ben onları hiç harcamazdım. Hepsini biriktirirdim..."Çözebilirsen sana bütün paramı veririm" dedim. "Tamam" dedi... Uğraşmaya başladı, ben de O'na bakıyordum gülümseyerek. Düğümüne güveniyordum çünkü... Sonra bir baktım, ağbim benim o çözülmaz düğümümü bir çırpıda çözüverdi... Çok üzüldüm... Sonra büyüdüm... Başka düğümler de attım kimse çözemesin diye... Polisiye hikayeler yazdım bir süre... ama çözdü herkes düğümlerimi... Ben de sigarayı bıraktım... sigortacı oldum... Evet... Hikaye bitti... Siz de imzalarınızı atmışsınız bu arada... Ben artık sizden izin isteyeyim. Uğramam gereken başka yerler var. Ancak en kısa sürede tekrar geleceğim.

İK: *(demek gidiyorsun, sen de benim kısmetim değilmişsin)* İsterseniz karşı apartmana da uğrayın.

SİGORTACI: Şu gri olana mı?

İK: Kirli beyaz. *(Burada bir ima var. Sigortacıyı aşığılıyan bir ima)...*

SİGORTACI: Teşekkürler... Artık güvence altındasınız. Geceleri rahat rahat uyuyabilirsiniz.

GK: Bu kez geleni karşı apartmana siz gönderdiniz.

İK: *(hayal kırıklığıyla)* Zaten gidecekti.

GK: Doğru... Artık güvence altındayız...

İK: *(alaycı)* Ne güzel...

GK: "Artık geceleri rahat uyuyun" dedi.

İK: *(asabi ve alaycı)* Yangın çıkarsa O mu gelip söndürecek şimdi?

GK: Tüm kaybımızı karşılayacaklar. Rahat rahat uyuyabiliriz.

İK: Kahve bile içmedi *(kısmetimin O olmadığı oradan belli)*.

GK: Kafein dokunuyormuş sinirlerine.

İK: Acelesi vardı..."En kısa sürede tekrar geleceğim" dedi. Gelir mi dersin? *(Geri gelmeyeceğini biliyorum ama keşke gelse)...*

GK: Dediye gelir.

İK: *(babam gibi erkek az bulunur canım. Kesin bu da babamın kalitesinde biri değildi)* Cuma namazına gitmiş olmasın? Babam camiye adımını atmazdı.

GK:Düğümünü de burada unuttu.

İK: *(düğümü alır, şakacı ve alaycı bir tavırla Genç Kadın'ın yakasından içeri atar)* Ağbisi bulup ta çözmesin diye bilerek bırakmıştır.

GK:Ben de bir rüya gördüm dün...

İK:Sana öyle gelmiştir. *(GK ile şakalaşır. Amacı hakaret değil)...(merakla)* Bugün Cuma değil mi yani?

GK:Cumartesi...

İK: *(şaşırtarak)* Demek bugün tatil

GK:Aslında emin değilim. Belki de cumadır.

İK:Belki si olur mu bunun?

GK:Olur.

İK:Bir daha geldiğinde O'na soracağım. *(Bu gün tatil mi? Eğer öyleyse bu adam tatil günleri de mi çalışıyor yani? Merak ettim, bir daha gelirse soracağım)*...

GK:Neyi?

İK:Şu televizyondaki bebek bezi reklamını. Hani beze bir bardak su döküyorlar, sonra üzerine mendille bastırıyorlar. Mendil ıslanmıyor, hatırladın mı? *(Tamamen şakalaşıyorlar)*

GK:Hatırladım...

İK:Film hilesi mi, yoksa gerçek mi o yaptıkları? Bir daha geldiğinde hatırlat, O'na soracağım bunu. Babama benziyor O. Babam bilirdi böyle şeyleri...

GK:Nerede kalmıştır?

İK: *(büyüyü hala bozamadık. Gelen de zaten kısmetim değilmiş)* İyi ki hatırlattın az daha unutuluyordum.

GK:Geç kalıyorduk.

İK: *(boşa zaman kaybettik)* Tam büyüyü bozacaktık O geldi.

GK:Çabucak ta gitti.

İK: *(tamamen şakacı)* Olsun...Artık güvence altındayız. Bir de büyüyü bozduk mu...

GK:Dünkü düğümü de çözecek miyiz?

İK:Hepsini...

GK:Unutmayın, bu sefer tuz yok...

İK:Yok!

GK:Ya kapı çalınırsa?

İK: *(kararlılıkla)* Açma!

GK:Emin misiniz?

İK: *(özgüvenini kaybeder, artık kendinden emin değildir)* Aç...Yok açma...Hele bir çalınısın, o zaman düşünürüz ya da...Sen şimdi koş mutfaktan iki baş kuru soğan getir...Bıçak ta getir (*“getir” demesine karşın O da kalkar GK ile beraber mutfağa gider, O’nun soğanı ve bıçağı almasına nezaret eder, O’nunla birlikte oturma odasına geri döner*).

GK:Demek büyücüler de ağlarmış büyülerini hazırlarken...

İK:Olur mu? Büyücüler hiç ağlar mı? Bu bizim kara yazımız.

GK:Bunları ne yapacağız?

İK:Onlara gerek yok. Kapalı bir şeye koy da yemek yaparken kullanırsın. Zıyan olmasınlar...Şimdi şunu *(köstekli cep saati)* tam dokuza kur, sonra da içini aç... *(yapmakta oldukları büyü, gerdek gecesi İK’ın babasının gerdek yatağında bulunduğu büyüdür)*.

Açtın mı?

GK:Açtım.

İK:Koy o soğan kabuklarını içine...

GK:Tamam...

İK:Koydun mu?

GK:Koydum...

İK:Kapat şimdi arkasını.

2.2.4 - 4.Tablo

Oyun içerisindeki ikinci psikodrama seansı bu tabloda oynanacaktır. Bu seans, İhtiyar Kızın anne ve babasının gerdek gecesini konu almaktadır.Gerdek gecesi erkek, evlendiği kadının yatağın içinde elinde bir büyüyle yatmakta olduğunu fark eder. Fal ve büyü işlerinden anlayan adam kadının elinde tuttuğu büyüden, başkasından hamileyken kendisiyle evlendiğini ve bu durumu kendisine yutturmaya çalıştığını anlar. Oyunun başından itibaren babanın eski nişanlısının yatağa gizlice koyduğu ve lanet getirdiği iddia edilen büyü işte bu büyü yani aslında İhtiyar Kız’ın annesinin yaptığı büyüdür. Bu seans ile İhtiyar Kız, bir türlü kabullenemediği kendisinin piç olduğu gerçeği ve aile geçmişiyle yüzleşecektir. Bu sahnede İK

annesini, GK ise İK'nın babasını (aslında üvey babasını) canlandırmaktadır. Yaşandığı farz edilen sahne GK ve İK tarafından olabilecek en sert mizansen ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

GK:Adi kaltak!...On beşinde kız alalım dedik o da orospu çıktı! Kimin altına girdin ulan kaşla göz arasında! Bir de seni düğün dernek yapıp koynumuza soktuk! Güzelim Çerkes kızını bırakıp seni aldım ya Allah onun için belamı verdi benim...Bununla mı uyutacaktın beni? Bu “Gözbağlayan Gavur Büyüsü”yle mi?...Beni fingirdediğin on yedisindeki toy oğlanlar la mı karıştırdın sen?...Demek bu büyüyle gözüm bağlanacak, senin ne mal olduğunu anlamayacaktım ha? Kendimi piçinin babası sanıp, boynuzluya çıkaracaktım adımı? Gavatım ya ben! Bu gavur büyüyle olmayan namusunu kurtaracaktın...Pis kaltak!

(Kapı çalınır)

Kapıya bakmamı ister misiniz teyzeciğim?

İK:Bakma!

GK:Siz bilirsiniz...Emin misiniz?

İK:Değilim!...Birin gelip beni öpmesi gerek anlamıyor musun? Prens gelip beni öpmeli ki uyanabileyim...Beklediğime değmeli...

GK:Beklemeye değer mi peki?...

İK:Ne bileyim?

3 - SONUÇ

27.06.2006 tarihinde tez jürisi önünde sergilediğimiz performans, metindeki gibi üç kişilik bir ekiple gerçekleştirildi. Metin Çalışmalarının tamamlanmasından sonra Süreç Çalışmalarına geçildi. Bu aşamada 3 kişiden oluşan oyuncu ekibi ve yönetmenin birlikte katılımı ve sahne üstü performanslar Süreç Çalışmalarını şekillendirdi. Süreç çalışmaları esnasında, “anların yaratılması” biçiminde bir rejî uygulandı. Oyunun seyirciye ulaşan, dokunan anlardan oluşmasına çalışıldı. Bu sebeple alt metin çalışması ve psikolojik bir çalışma yapılmaksızın her bir repliğin söylendiği anda “gerçek” haline gelmesi hedeflendi. Çalışmanın sonucunda, performans çalışmaları esnasındaki en büyük eksikliğin, doğaçlama çalışmalarının yetersizliği olduğu kanısına varılmıştır. Psikolojik temellere dayanan bir oyun, daha fazla doğaçlamaya ihtiyaç duyacaktır. “Saf anlamda oyun oynama”nın yeni baştan keşfedilmesi, role ön yargı ile yaklaşılmasının önüne geçilmesi ve doğaçlama çalışmalarına fazla zaman ayırmadan da role bürünmeyi sağlama pratikliğinin kazanılması, uygulanan rejî ve çalışma yönteminin sağladığı önemli avantajlardır.

İhtiyar Kız karakterini canlandırma konusunda yaptığım çalışmalar, edindiğim deneyimler ve ulaştığım sonuçlara rağmen, oyunun temposunun çok daha yüksek olması ve trajik olanın yanı sıra komüğünün de çıkması gerekiyordu. Çünkü oyun, bünyesinde mizahı da barındırıyordu. Gerçekçilikten yola çıkarak yer yer absürde ulaşan oyun metninde yazar sahnelemeye fazlasıyla müdahale etmektedir. Bu olumsuzluktan kaynaklanan dezavantajlar uygun bir rejî ile giderilmeye çalışılmıştır. Performans anına kadar oyunun temel problemi, gerekli tempodan aşağıda kalınması olmuştur. İki kadın arasındaki ilişkinin gerekli sevgi, işbirliği ve zaman zaman da rekabeti içerebilmesi ve bu unsurların yaşandıkları anlar itibariyle gerçek kılınmasının sağlanmaya çalışılması, oyun temposunun yer yer kendiliğinden düşmesi biçiminde bir yan etki yaratmıştır. Ancak hepsinden öte, oyunu sahnelenmek için baştan sona yapılan çalışmalarda ihtiyaç duyulan süre, bu çalışmaya konu performansın oluşturulması için ayrılmış olan süreden kuşkusuz daha fazla olmalıdır.

Ancak bu çalışma süresince edinilen en önemli kazanım, “psikodrama”ya ilişkindir. Bir terapi yöntemi olan psikodrama neden aynı zamanda role hazırlanma sürecinin de önemli bir parçası olmasın? Rol kişinin psikodraması. Bu hem canlandırılacak karakterin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır, hem de rol kişisini ikinci bir katman olarak giyinmeyi kolaylaştıracaktır. Aslında rol kişinin kırmızı sandalye çalışmasının yapılması da söz konusu “rolü giyinme” performansını yükselten bir çalışmadır. Ancak rol kişinin psikodraması, karakterin içinde bulunduğu ruh halini, geçmişini, gelecek hayallerini, performansa konu olay örgüsü karşısında fiziksel ve psikolojik olarak etkilenişini, kısacası gerçekten “o” olmanın ne demek olduğunu öğretecek ve yaptıracaktır. Samimiyet kazandıracaktır. Canlandırılan oyun nasıl bir yaklaşım ile ele alınırsa alınsın, oyuncu bu canlandırmada öncelikle “samimi” olmalıdır. İşte o zaman role “önyargılı” olmak ta ortadan kalkacaktır. Zaten role önyargılı yaklaşmak samimiyetsizliği doğuracaktır. Zaten terapötik bir yaklaşım olarak psikodramanın üç temel aşaması;

- 1) Olayların anlatılması değil oyunlaştırılması,
- 2) Şimdi ve burada ilkesine uyulması, geçmiş ve geleceğin ancak şu an ile bütünleşebildiği taktirde önem kazanması,
- 3) Drama esnasında entelektüel tartışmalara girişilmesinin değil, duyguların yaşanmasının esas olması

biçiminde sıralanmaktadır. Aslında bu aşamalar, samimi bir “canlandırma”nın da temel aşamalarıdır. O halde psikodrama hem bir oyun oynama hem de bir çalışma metodu olarak oyuncuya çok önemli ve kalıcı katkılarda bulunabilecek bir yöntemdir. Ancak bu yöntemin çalışmalarda süreklilik kazanabilmesi, “bu açıdan bakmayı, değerlendirmeyi öğrenmeyi” gerektirir. Konu;

- Meselenin ne olduğu,
- Rol kişinin bu mesele içerisindeki yeri,
- Rol kişinin meseleyi nasıl algıladığı, nasıl ilişkiler kurduğu ve ne tepki verdiği,

olup, psikodramanın üç temel prensibiyle performansı samimi ve seyredilir kılabilir.*

Oyunun sonucunda ulaşılmak istenen, seyircinin bu yöntemin terapötik etkilerini algılamasıdır. Yani oyunun seyirciyi “değiştirmesidir”. Çünkü oyuncu olarak yapmaya çalıştığımız aslında budur. Bir oyuncu tiyatrunun ne olduğunu, oyun oynamayı tabii ki bilir, ancak bu çalışma, dramının bir oyuncuya bile öğretecek çok şeyinin hala var olduğunu bir kez daha öğretmiştir. Bir oyuncu, drama ile oyun oynamayı baştan öğrenebilir. Psikodrama ile ise seyirciyi ve kendini oyunlarla sağaltma umudunu yaşamı boyunca sürdürebilir.

* **Altınay, D:** 2006, *Psikodrama Grup Eğitimi*, (online), İstanbul, Web adresi:http://www.istpsikodrama.com.tr/PGE_main.htm, (Ziyaret Tarihi: 17.07.2006)

4- EK

Görev Dağılımı

BÜYÜ DÜĞÜM

Yazan :	Kıvanç NALÇA
Yöneten:	Doç.Dr.Çetin SARIKARTAL
Oyuncular:	
İhtiyar Kız:	Sara Meriç CINBARCI
Genç Kadın:	Mine TUGAY
Sigortacı:	Şebnem DÖNMEZ
Gösterim Yeri:	Fazıl Say Sahnesi
Gösterim Tarihi:	27.06.2006
Gösterim Saati:	11.00

KAYNAKÇA

- **Nalça, K:** Toplu Oyunları, Mitos Boyut Yayınları, Tiyatro/Oyun Dizisi 176, İstanbul 2004.
- **Altınay, D:** 2006, *Psikodrama Grup Eğitimi*, (online), İstanbul, Web adresi:http://www.istpsikodrama.com.tr/PGE_main.htm, (Ziyaret Tarihi: 17.07.2006)

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- **Brockett, Oscar G:** *Tiyatro Tarihi*, Dost Kitabevi, Ankara 2000.
- **Çamurdan, E:** *Çağdaş Tiyatro ve Dramaturgi*, Tiyatro Kültür Dizisi:21 MitosBOYUT Yayınları, İstanbul 1996.
- **Esslin, M:** *Absürd Tiyatro*, Dost Kitabevi, Ankara 1999.
- **Fuchs, E:** *Karakterin Ölümü*, Dost Kitabevi, Ankara 2003.
- **Güney, O:** *İnsanda Tiyatro Tiyatroda İnsan, 1.Cilt*, Bilgiç Matbaası, İstanbul 1983.
- **Innes, C:** *Avant-Garde Tiyatro 1892-1992*, Dost Kitabevi, Ankara 2004.
- **İzzet, S:** *Tiyatro Sanatı*, Akşam Matbaası, İstanbul 1936.
- **Karaboğa, K:** *Oyunculuk Sanatında Yöntem ve Paradoks*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2005.
- **Morris, E:** *Fütursuz Oyunculuk*, Dost Kitabevi, Ankara 2002.
- **Morris, E; Hotchkis, J:** *Rol Yapmayın Lütfen*, Dost Kitabevi, Ankara 1998.
- **Rudlin, J:** *Commedia Dell'Arte*, Tiyatro Kültür Dizisi:38 MitosBOYUT Yayınları, İstanbul 2000.
- **Stanislavski, K:** *Bir Rol Yaratmak*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 1999.
- **Şener, S:** *Yaşamın Kırılma Noktasında Dram Sanatı*, Dost Kitabevi, Ankara 2002.